

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Čekovni račun
Ljubljana številka
10.630 in 10.349 za
instate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Malo a bogato pozorišče

Čprav kaže, da bi vojaški položaj na severu, kjer bi utegnili biti nemška armada prisiljena, da išče odločitve na najbolj življivi točki, med Narvikom in švedsko Luleo na Botniškem zalivu, avtomatično mogel ustvariti nevarnost, da bi skušala ena stranka zasesti švedsko zemljo — pa so na Nizozemskem slej ko prej hudo vznemirjeni, da ne bi prišla njihova država še prej na vrsto. Od nizozemske obale letala nimajo preleteti do ustja Temze oziroma do Londona, dosti več ko 250 kilometrov, kar nam zgovorno pove, zakaj je danes nizozemska zemlja vojskujočima se taborama potrebna, naj bo za napad ali za obrambo pred njim. Da mednarodno-pravna določila v pogledu nevarnosti danes niso za vojskujoče se stranke nobena zapreka, to vsi dobro vemo in jih zato žal ne moremo vzeti v račun.

Nizozemci, ki jih je danes nekaj manj ko 8 milijonov duš na zemlji, ki je po obsegu več ko sedemkrat manjša od Jugoslavije, so do minule svetovne vojne bili eden najbogatijših narodov sveta: njihov goldinar je bila ena najdragocenejših valut. Tudi množili so se zelo; danes so tudi ti časi minuli, blagostanje Nizozemske pa je še vedno veliko zaradi izredne energije in pridnosti prebivalstva, ki je najplodovitejše dele svoje zemlje v nepretrganem delu svojih rok izrgalo morju s celo zemljo preprežajočim sistemom prekopov in jezov ter z zasipanjem celih jezer, kjer danes cvete najbogatejši in donosno vrtnarstvo sveta skupaj s sadjerejo. Široke reke Ren, Mozela in Schelde, predvsem pa morje in mnogi otoki in otočji so pa prebivalstvu kazali pot v široki svet, kje se da več zaslužiti ko doma in vsa zgodovina Nizozemske je iskanje prekomorskih dežel in bogastev. Koncem 15. stoletja so nizozemske province prišle pod Habsburžane in Karol V., prvi, ki je na pragu nove dobe ustanovil kolonialni veleimperij, je iz njih — z denarjem in krvjo — napravil pravo državo. Velike homotije reformacijske dobe so Nizozemcem, ki so postali po velikem delu protestanti, prinesle v borbi s Španijo Filipa II. svobodo in velik del španskih in portugalskih kolonij. Večji del je bila to zaslug Viljema I. Oranjskega, čigar potomci so izpočetka kot »staathalterje« republike združili nizozemskih provinc, od leta 1815 pa po sklepu dunajskega kongresa kot kralji do danes na čelu nizozemske države. Kolonije, ki so jih Nizozemci takrat izrgali svojim habsburškim gospodarjem in Portugizom, so še danes po veliki večini v njihovi posesti, to so: vzhodnoindijsko otočje Sumatra, večji del Bornea, Java, Celebes in še nekaj manjših otokov. Ko se je sklepal vestfalski mir, to je v sredini 17. stoletja, je bila Nizozemska na višini svoje politične moči in splošnega blagostanja.

To stanje je trajalo nekako do francoske revolucije. Poleg vzhodnoindijske posesti so si bili osvojili tudi kolonije na vzhodni obali Amerike; danes jim je od tega ostal samo še del Guayane in otočje Curacao. Nekaj časa so bili gospodarji tudi na delu braziljske obale in v »Novem Amsterdamu«, kjer se danes dviga New York. Vzhodnoindijska in zapadnoindijska kompanija je množila bogastva Nizozemcev, ki so se bili že zelo pomehkužili v svojem izobilju in vzbudili zavist svojih sosedov Angležev. Imeli pa so v tej dobi, ki so ji nadeli ime zlato, mogočno brodogojstvo, ki je pod admiralom Ruyterjem za vlade največjega nizozemskega državnika de Witte (takrat so bili Oranijci za nekaj časa odstavljeni) parkrat užugl angleško brodogojstvo. Doma je cvetela, podpirana od veletrgovstva in velebank, znanost (filolog Lipsius, oče modernega mednarodnega prava Grotius, fizik Huygens). Dasi so Nizozemci v vojnah z Anglijo pa tudi s Francijo zgubili počasi svoje prvenstvo na morju, so v 18. stoletju še bili bogata velesila; zlom je prišel l. 1794-95, ko je general francoske republike Pichegru Nizozemsko izpremenil v »Batavsko republiko«, ki jo je Napoleon zopet podvzdignil v kraljestvo pod svojim bratom Ludovikom Bonapartom. Dunajski kongres je vpostavil nizozemsko kraljestvo pod pravadno domačo dinastijo, toda vemoč in slava Nizozemske je za vedno zatonila. Anglija je bila spretno izrabila francosko vladavino na Nizozemskem, da je zasedla skoraj vse njene kolonije v vzhodni Indiji, leta 1824 pa ji je vrnila velike otoke in si obdržala Ceylon in Kapsko deželo, ki jo je bila osvojila in kolonizirala nizozemska vzhodnoindijska družba že leta 1600; od ameriških posestev je ostala Nizozemski le tretjina Guayane in nekaj otokov.

Kljub propadu nizozemske velesile obsegajo njene kolonije še vedno cela 2 milijona kv. km s 60 milijoni prebivalcev, to je toliko, kolikor znaša prebivalstvo francoskega kolonialnega cesarstva. Seveda kolonije ne neso več Nizozemski toliko, ko v minulih stoletjih, ko so Nizozemci, ki so bili zelo kruti gospodarji, pustili domačine delati zastojni. Vendar pa je tako velika kolonialna posest dragocena — oziroma se pa po njej, če bi jo Nizozemska izgubila, je precej časa kar tri velesile...

Ali je ta čas že danes prišel? Ne govorimo o tem, kako prav bi prišla Nizozemska sama tuji velesili s svojo bogato živinorejo, mlekarstvom, drugimi živili in industrijo — še važnejša je morebiti usoda njenih kolonij. Že je zaklical sedanjí šef japonske vlade Arita, da naj se nizozemskih kolonij, kamor danes Japonska toliko uvaža in iz njih izvaja, nihče ne dotakne — Amerika in Anglija pa sta se zaradi tega hudo razburili. To se pravi, da obstoji nevarnost, da bi se vojno pozorišče raztegnilo tja do Pacifika, kjer pa je še četrta velesila, Sovjetska Rusija. Kdo bi si bil mislil, da bi se moglo to tako hitro zgoditi? Seveda — sprožil se kamen še ni...

Zagrebska vremenska napoved zvišanje temperature in oblačno.

Zemur, 18. aprila. AA. Vremenska napoved za 19. april: Precejšnja pooblačitev, ponekod nekoliko dežja. V severni polovici bo toplota nekoliko popustila.

V Parizu in Londonu menijo, da se bo Italija kmalu odločila

Angleški minister Cross o odnošajih Anglije in Italije — Chamberlain o odnošajih do jugovzhodnih držav — »Stališče Italije je odvisno od odnošajev Nemčije do Madžarske«

„Z Italijo nismo sprti, toda zvedeti želimo, kako je z Italijo...“

London, 18. aprila. AA. Reuter: Minister za gospodarsko vojno Cross je imel sredi v Sheffieldu govor, v katerem je v glavnem dejal:

Nimamo nobenega razloga smatrati, da bi imela Italija željo, da bi postopali nasproti njej drugače, kakor nasproti drugim nevarnim državam. Če je to tako, potem mora tudi naša država pričakovati od Italije, da se tako drži. Toda v zadnjem času zavzemajo italijanski listi proti naši državi tako stališče, ki se lahko imenuje sovražno. To nas navaja k temu, da razmišljamo o tem, da državi Italije nasproti nam. Mi z Italijo nismo sprti, ter gojimo željo, da ostanemo prijatelji. Ali odkrito govorimo ter želimo izvesti mnenje, kako je z Italijo. To želi tudi Nemčija.

Cross je izrazil nato mnenje, da bi Nemčija lahko prihodnji mesec napadla Švedsko. Cross je dejal, da se nahaja na zahodu pred Nemčijo trden zid, ki ga ne bo prebila, tako da je verjetnejše, da se bo Nemčija obrnila proti nevarcem, da bi si zagotovila preskrbo in da bi lahko napadala angleške prevoze. Nemčija se mora bati najbolj skritih sil, to je obsežnih naravnih bogastev angleškega imperija. Nemčija ne more nabavljati železne rude iz drugih držav kot iz Švedske, toda Nemčija mora predvideti, da bodo angleške čete ostale v Narviku. Zaradi tega je verjetno, da bi Nemčija lahko napadla Švedsko ter si zagotovila vsaj južno področje železne rude.

Priporočam Švedski, da napravi vse, da ne bi bila presenečena. Mi gojimo do nje simpatije in smo pripravljeni nuditi ji vsako pomoč, če bi bila napadena. Toda mi moramo zahtevati tudi od nje, da napravi vse, da tudi sama sebi pomaga. Ona naj stoji na straži pred nevarnostjo ter se mora zavedati, da je storila vse, da odbije ta napad.

Vloga Madžarske pri odločitvi Italije

(Reuter.) Na merodajnih mestih izjavljajo, da je minister Cross govoril v imenu angleške vlade in po naročilu in da je imel njegov govor izrecno namen, da opozori Italijo na gotova dejstva angleške politike. V istih merodajnih krogih pravijo nadalje, da bo opozorilo, ki jih je izrekel Cross, sledilo še nekaj nadaljnjih svaril. Morda bo Chamberlain sam povzel besedo v spodnjem domu in bo spregovoril besedo o odnošajih z Italijo.

Ponekod namreč v krogih angleške vlade se je sprlo najnovejših izrazov italijanske zunanje politike začelo postavljati vprašanje, če morda Italija že opušta svojo dosedanjjo »neudeležbo v vojni«. Italijanski tisk piše namreč s takšno ostrino proti Angliji in Franciji, da vstaja dvom, če to ni začetek nove politike, ki naj bi Italijo postavila v borbo proti zahodnim velesilam.

V Londonu sicer ne verjamejo, da bi Italija sama neposredno in naravnost napadla zahodne velesile, vendar pa razumejo, da Italija ne bo mogla več dolgo nadaljevati svoje politike »neudeležbe«, ko vidi, da je Nemčija pripravljena razvoj vojskovanja pospešiti in morda celo Madžarsko pregovoriti, da vstopi v krog vojskujočih se držav. Madžarska je bila do sedaj dolga leta pod vplivom itali-

janske zunanje politike. Ako bi se zgodilo — govorijo v Londonu — da bi Nemčija pridobila Madžarsko, da se priključi njenemu taboru, potem bi to storila samo z dvojnimi nameni:

1. da dobi odskočnico za nadaljni razmah proti jugovzhodu;

2. da prisili Italijo, da se odloči za en ali drugi tabor, da ne zamudi priložnosti.

V londonskih političnih krogih posvečajo potemtakem veliko pozornost dogodkom na Madžarskem, ker so prepričani, da bo razvoj tamkaj pospešil tudi odločitev Italije v enem ali drugem smislu.

V Londonu poudarjajo, da je imelo opozorilo, ki ga je dal minister Cross, ta namen, da jasno in nedvoumno izpove, da bi italijanski nastop, naj se zgodi kjer koli hoče, vedno povzročil takojšnji odgovor od strani Anglije in Francije.

Zavezniška pogodba med Anglijo, Francijo in Turčijo je predvidela vse te možnosti italijanskega nastopa na Balkanu. Turčija bi takoj nastopila. Stanje zavezniškega brodogoja na Sredozemskem morju pa je takšno, da lahko z mirom gleda v bodočnost.

Kljub vsemu temu stvarnemu gledanju na morebitni razvoj dogodkov, ostajajo v Londonu še nadalje prepričani, da je odločitev Italije v vsakem pogledu odvisna od tega, kaj namerava storiti nemška podjetnost na jugovzhodnem evropskem prostoru.

Pariška sodba o zadržanju Italije

Pariz, 18. aprila, t. Agencija Havas je razširila naslednje poročilo:

Nemška diplomacija se v zadnjih časih izredno trudi, da bi Italijo pripravila do tega, da opusti svoje mirno zadržanje in da bolj delovno poseže v razvoj vojnih dogodkov. Francoški opazovalci v Rimu imajo vtis, da fašistični tisk, ki napada Anglijo in Francijo in ki z navdušenjem odobrava nemško podjetje na Danskem in Norveškem, ne daje pravilne slike o razpoloženju, ki vlada v zunanje-političnih krogih Italije in v italijanski vojski, ki imata slej ko prej svojo trdno določeno črto, ki ustreza koristim Italije in ni v službi nobene

druge države. V Rimu so zelo opazili prisotnost velikega števila mladih hitlerjevcev iz nekdanje Avstrije, ki pa mnogo kritizirajo narodnosocialisti režim v Avstriji in skušajo na ta način najti zaupanje pri italijanskem poslušalstvu.

Zelo značilno je tudi — poročila Havas — da je v Rimu vse polno najbolj neverjetnih vesti glede položaja na Balkanu. Tako se je zadnje dni širila vest, da je Sovjetska zbrala na romunski meji 40 divizij in da je vsak hip pripravljena vkorakati na Balkan.

Vprašanje je tudi, od kod so izšla poročila o nekih velikih demonstracijah pred angleškimi konzulati v Italiji, ko takšnih demonstracij nikjer ni bilo in so se Italijani sami spraševali, kdo ima interes, da si takšna poročila izmišljuje in jih potem troši med italijansko ljudstvo.

Nemški film o delovanju nemškega letalstva v vojni s Poljsko nikjer v Rimu ni naletel na kakšen navdušeni sprejem.

Bari — vojna luka

Pariz, 18. aprila, b. Včerajšnja izjava italijanskih pomorskih oblasti, da se luka in okolica mesta Bari na vходу na Jadransko morje proglasita za zaprto ozemlje za redni pomorski promet, je vzbudila veliko pozornost v francoskih pomorskih krogih. Trdi se, da je italijanska vojna mornarica izplula na velike vojne manevre v Sredozemsko morje.

Italijansko mnenje »o nemških vojakih, preoblečenih v turiste«, o pripravah za »nemški udar na Madžarsko« in drugih vznemirljivih vesteh

Rim, 18. aprila, AA. Diplomatski urednik agencije Stefani piše, da je začel tisk zahodnih velesil sedaj novo ofenzivo ter širi alarmantne vesti, v katerih obtožuje Nemčijo, da želi napasti nekatere države v jugovzhodni Evropi. S tem v zvezi objavljajo popolnoma netočna dejstva, kako da je Nemčija vrgla v

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pomirjenje na Dnjestru

Sovjetska in Romunija umakneta za 10 km na obeh straneh skupne meje

Bukarešta, 18. apr. t. Rador poroča: Po krajših posvetovanjih sta se sovjetska in romunska vlada sporazumeli, da bosta podvzeli vse potrebne ukrepe, da se njune oborožene sile, ki se nahajajo na bregovih Dnjestra (ki tvori mejo med Romunijo in Sovjetsko), umaknejo 10 km nazaj od meje. S tem sta obe vladi hoteli pred vso Evropo dokazati, da vsa poročila, ki so govorila o napetosti med obema državama, neresnična.

V političnih krogih pripisujejo temu ukrepu velik demonstrativen pomen. Z vojaškega stališča ta ukrep ni dalečsežen, pač pa s političnega, ker je Sovjetska, ki je nedavno poslala neke predloge Romuniji, hotela izpovedati voljo, da se zaenkrat ne odzove Besarabskega vprašanja. V mednarodnih krogih pa dajejo temu sporazumu še neko drugo razlago. Nemčija je baje v zadnjem času predložila Sovjetski, naj se na vsak način potruži, da pride do sporazuma z Italijo. Kot protisluho je Nemčija pripravljena pustiti Sovjetski svobodne roke glede

zavzemanja Besarabije. Sovjetska vlada je s sporazumom z Romunijo izpovedala sklep, da za njo Besarabija ni pereče vprašanje in da torej cena, ki ji ponujajo za to, da bi prišla do tolikanj zaželenega zavezniškega sporazuma z Italijo, je premajhna. V Romuniji sami pa je vest o sporazumu s Sovjeti glede obmejnih posadk povzročila veselje in je odpravila vzdušno ozračje, ki je zadnje čase ležalo nad javnim mnenjem.

Položaj Turčije

Carigrad, 18. aprila, b. Tukaj prevladuje mnenje, da so izgledi, da bo Turčija ostala nevtralna, od dne do dne manjši. V dobro poučenih krogih se misli, da bo po vrnitvi angleških poslanikov pri balkanskih državah prišlo do odločitve na jugovzhodu Evrope. Turčija posveča veliko pozornost manevrom italijanske vojne mornarice. Misli pa, da trenutno vojno navdušenje Italije ne pomeni mnogo, kljub temu pa ne veruje, da bi zmaga zaveznikov na Norveškem mogla privedi do spremembe italijanske politike v korist zaveznikov.

Turško vojno brodogojstvo se zbira v Marmari

Rim, 18. aprila, b. Po poročilih iz Carigrada se del turške vojne mornarice zbira v Marmorskem morju. Ameriška ladja »Jaunze« je odplula iz Črnege morja v Dardanele. Turške policijske oblasti strogo nadzorujejo tujce, od katerih bo mnogo izgnanih iz Turčije. Turški parlament je odobril zakonski načrt, po katerem je turškim trgovskim ladjam zabranjeno, da brez posebnega dovoljenja vlade potujejo v inozemstvo. Ta korak je bil storjen zaradi tega, da se zagotovi zadostno število ladij za domače potrebe, posebno pa za prevažanje premoga iz rudnikov ob Črnem morju.

Poročila o zbiranju nemških čet na vzhodu

Pariz, 18. aprila, AA. Havas. V poučenih francoskih vojaških krogih vlada kar največja zadržanost in molčečnost glede glasov o zbiranju nemških čet na vzhodnih mejah Nemčije. Ti krogi poudarjajo protislovje teh informacij. Tako se po teh vestih gibljejo efektivni čet med 20 in 24 divizijami. Prav tako javljajo nekateri o navzočnosti velikega števila čet na Češkem, Moravskem in Slovaškem, po verodostojnih poročilih drugih, pa ni v teh predelih nobenega novega zbiranja čet.

Chamberlain o Balkanu

»Od Anglije in Francije se ni treba bati nobenih dejanj, ki bi ogrozila mir in nedotakljivost jugovzhodnih držav«

London, 18. aprila, t. Reuter. V spodnjem domu je poslanec Arthur Henderson vprašal Chamberlaina, če lahko kaj pove o sklepih, ki so bili sprejeti pri konferenci balkanskih poslanikov Anglije. Chamberlain je dal naslednji odgovor:

»Posveti, ki jih je vlada imela z diplomatičnimi zastopniki Anglije v jugovzhodni Evropi, so pokazali, kako veliko je zanimanje, ki ga Anglija pokazuje za te dežele. Namen teh posvetov je v polnem skladu s politiko, ki jo vodi angleška vlada na tem prostoru: namreč obvarovati in okrepiti mir v Podonavju in na Balkanu. Nobena od teh držav, med katerimi angleška vlada želi, da bi ostalo prisrčno sožitje, nima vzroka, da bi se ji bilo treba bati kakšnih dejanj od strani zavezniških držav, ki bi mogla ogroziti njihove neodvisnosti. Posveti diplomatskih zastopnikov so imeli pred očmi cilj, da bi imenovana načela angleške politike še bolj prišla do izraza, da bi se na tej osnovi razvijali medsebojni odnošaji in narasli medsebojni gospodarski stiki.«

Henderson je Chamberlainu stavil še drugo vprašanje, namreč: »Če Chamberlainov odgovor pomeni tudi to, da bi vsak kakoršen kol napad na svobodo in na neodvisnost teh držav v južnovzhodni Evropi, zadel tudi zaskrbljenost, ki jo ima vlada njegovega veličanstva do položaja na Balkanu in do ohranitve miru in varnosti v teh pokrajinah«. Na to vprašanje je Chamberlain odgovoril, da je njegova misel izražena že v prvem odgovoru.

V zvezi s Chamberlainovo izjavo v spodnjem domu mislijo v londonskih političnih krogih, da ne obstoja nobena in nevarna neposredna nevarnost za mir na Balkanu, vendar pa naglašajo, da bi zavezniške velesile ne omahovale priti takoj na pomoč balkanskim državam, ako bi bila njihova neodvisnost ogrožena. Anglija bo z vsem svojim diplomatičnim vplivom pomagala, da bi prišlo med vsemi balkanskimi narodi do složnega medsebojnega sporazuma, kajti samo to bo Balkan ohranilo mirnega in neodvisnega.

Politični zapiski

Občinski volitev ne bo!

Belgrajski »Politika« poroča, da je bilo zadnje dni mnogo govorjenja o občinskih volitvah, da pa je zadeva postala težavnejša, ko se je zvečelo, da bodo na Hrvaškem občinske volitve javne. To je razburilo vse politične kroge. Nato pa pravi »Politika«: »Poleg tega pa je vsem političnim krogom jasno, da ni mogoče dočeti izogniti se političnemu značaju občinskih volitev. Naravno je, da bi se vse politične stranke poskušale pri občinskih volitvah, ker drugih volitev ni, da bi pokazale vsaka svojo moč. Kakor hitro pa se to zgodi, so politični spopadi in hudi boji neizbežni. Da bi takšen razvoj notranjega položaja bil napaden in zelo nevaren, o tem ni treba niti govoriti. Z ozirom na vse to kaže, da je v merodajnih krogih zavladalo mnenje, da se je občinskih volitev treba izogniti. Po teh poročilih vprašanje občinskih volitev ni več pereče ter ni v bližnji prihodnosti misliti, da bi se izvedle, kakor se je še pred tremi ali štirimi dnevi pričakovalo in verjelo.«

Nevarnost od strani nadležnih tujcev

Vsem je še v spominu, kaj je slovenski voditelj za veliko noč izjavil. Med drugim je naglasil: Bodite previdni pred tujci! Zdaj smo doživeli, da je vlada morala odločno stopiti zoper te nadležne goste. Belgrajski »Trgovinski glasnik« je te dni zapisal te besede: »Mislimo, da je že vsakomur med nami postalo jasno, da je poslednji nevarnosti na Balkanu, kakor tudi drugod, dvomljive vrednosti. Mednarodne pogodbe nimajo dosti več veljave kakor pa tisti papir, ki so na njem napisane. To se nazadnje jasno vidi iz izjav skoraj vseh evropskih državnikov, ki smo jih slišali zadnje dni. Zato je toliko bolj treba paziti na nekatere pojave, ki jih opazujemo pri nas. Tako vse kaže, da se za skrajnimi in separatističnimi pojavi v nekaterih krajih naše države skrivajo tuji prsti in tuji agenti. Kakor nam je znano, so se ti ljudje pod raznimi izgovori razlezli po vsej državi, zlasti pa ponekod, kjer iščejo vezi z vsemi notranjimi sovražniki naše države. Vsakogar, ki jih hoče poslušati, hujskajo in hrabre zoper državo... Dobro jim je vse, kar bi moglo oslabilo vezi med narodi Jugoslavije ter teh narodov do države. Ne razumemo, zakaj mnogo bolj odločno ne nastopamo zoper rovarjenje tujih agentov in zoper njihovo propagando pri nas. Prav tako sprašujemo, zakaj se bolj ne pazi na moralno vzgojo mladine? Prav v teh dneh je bolj ko kdaj poprej treba, da nezaželeni tujci tučijo, da je njihovo delovanje vezano z rizikom, naša mladina pa naj ve, da ni mogoče dopustiti, da bi se defetizem razširil pod kakršno koli, četudi pod še tako mamljivo krilatice.«

Združene ameriške države na Balkanu

Belgrajski vseučiliški profesor dr. Tasič je predaval v Borovem o preureditvi naše države. Najprej je govoril o sporazumu, pri katerem je sam sodeloval, nakar je izjavil praktične posledice iz sporazuma. Naglašal je, da so Hrvatji sprejeli to državo, da pa nikdar niso sprejeli njene centralistične ureditve. S sporazumom od 26. avgusta leta 1939 država nikakor ni bila oslabiljena, temveč je bila celo močno okrepljena. Končno je predavatelj pozval javnost, naj se drug drugemu bližajo, da imejmo drug drug drugega več prijateljskega čustva in več bratstva. S takim delovanjem ter z ublažitvijo dosedanjih strastnih nasprotij bomo na Balkanu ustvarili veliko in močno Jugoslavijo, ki bo vzgled drugim balkanskim državam, ker bomo ustvarili nove združene ameriške države na Balkanu.

Politični položaj na Hrvaškem

Zagrebaški »Obzorje« prinaša članek, kjer govori, kaj je HSS dosegla in česa ni. Nato pa pravi: »Resnica je, da je gospodarsko stanje težko, resnica je, da v prvih šestih mesecih banska oblast ni izpolnila ne le vseh zahtev, marveč ni izpolnila niti vseh opravičenih zahtev, resnica je, da se na vseh straneh kažejo težave ter krajevne zmede, vendar je nad vsem tem tudi to resnica, da se je po 20letnem boju Hrvatim posrečilo izvojevati svojo samopravo, kakršno so nekdanji imeli, pa so jo v boju s centralizmom izgubili. Če zdaj ne bomo hoteli, znali ali mogli svojo lastno banovino izdelati po tistih načelih, ki smo se zanje 20 let bojevali, marveč bomo še dalje ostali romantiki z velikimi utopijami, a majhnim smislom za stvarnost, ali če se bomo izgovarjali v krajevnih in strankarskih bojih, ki so navadno osebni, tedaj lahko rečemo, da je bil naš boj zaman, ker se nismo nič naučili. Geslo: vse ali nič je morda imenitna demagogija, je pa zelo slaba politika.« »Obzorje« iz tega izvaja, da je treba čimprej iti na volitve.

Stari borci zapuščajo SDS

V splitskem glasilu HSS »Hrvatski glasnik« je bivši poslanec SDS ter član izvršilnega odbora SDS in župan v Benkovcu g. Ilija Zečević dal tole izjavo: »Po več ko 20-letnem političnem sodelovanju z rajnim Svetozarjem Pribeževićem, kakor tudi po svojem delovanju v SDS po Pribeževićevi smrti, sem končno izstopil iz SDS. O tem sem brzojavno obvestil predsednika stranke g. Srdjana Budisavljeviča. Zadnjih šest mesecev sem doživel mnogo neprijetnosti v vrhovih stranke, katere hoče danes predstavljati glavni tajnik g. Sava Kosanović. Ves ta čas sem porabil mnogo potrpljenja, dokler nazadnje nasprotno ni priklopilo do viška, ker je g. Kosanović hotel tudi mimo mojih razlogov in zoper mene kot nosilca strankarske politike v severni Dalmaciji postaviti komisarije v občinskih upravah v Kistanju in Skradinu. To je storil tudi zoper voljo krajevnega odbora stranke. Poleg mnogo drugih vzrokov je bil to zadnji in neposredni povod, ki me je končno prepričal, da v taki družini nikakor ne morem politično delovati, nakar sem se odločil za ta korak. Omenjam, da so poleg mene še drugi poštenji in celo sivolasi možje v stranki, ki so nezadovoljni s stranko in njenimi vrhovi. Kar pa se tiče politike sporazuma in razmerja do HSS, ostanejo ti odnosi enako iskreni in močni, kakor so bili doslej. Vse to sem pisano in ustno sporočil vsem tistim, ki sem jim po svoji dolžnosti moral in mogel poročati.«

Belgrad, 18. aprila. m. Z odlokom finančnega ministra je prestavljen po službeni potrebi Lončar Rudolf, ravni uradnik IX., iz Grubišnega polja v Krško.

Jugoslavija - Sovjetija

Zagreb, 18. aprila. b. Današnji jutranji »Hrvatski dnevnik« prinaša uvodni članek o velikem pomenu razgovorov med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo. Vest o razgovoru med obema državama je tako v Belgradu, kakor v Zagrebu vzbudila veliko pozornost. Kar se tiče politične strani teh razgovorov, se ne more pričakovati, da bi trgovinski odnosi z Rusijo mogli prinesiti kakšno vznemirjenost in da bi mogli povečati delavnost gotovih elementov, katerih delavnost ni v skladu z zakonskimi predpisi Jugoslavije. Jugoslavija želi vzdržati dobre odnose z vsemi državami. Trgovinska pogodba Jugoslavije s Sovjetsko Rusijo predpostavlja napore Jugoslavije, da bi v sedanjih razmerah popravila svoj gospodarski položaj. Začetek razgovorov vsekakor pomeni revizijo trgovinske politike Jugoslavije napram Rusiji.

London, 18. aprila. b. Sporazum med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo, da se pričnejo pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe med obema državama, se smatra v tujstvih dobro poučenih krogih, da je to prvi korak za vzpostavitev diplomatskih odnosov med tema dvema državama.

Kaj bomo lahko uvažali, kaj izvažali

Belgrad, 18. aprila. m. S predstoječimi trgovinskimi pogajanjimi s Sovjetsko Rusijo v Moskvi se bavi tudi nocojšnji »Jugoslovanski kurir« ter med drugim ugotavlja, da na merodajnem mestu še ni izdelan osnovni princip, na katerem bo počivala naša prva trgovinska pogodba s Sovjetsko Rusijo ter bo za ta pogajanja dobila naša trgovinska delegacija zelo široka pooblastila. Sodiijo, da bodo naši trgovinski odnosi s Sovjetsko Rusijo urejeni tako, kakor so uredili trgovinske stike med Bolgarijo in Sovjetsko Rusijo.

Buckhardt pripoveduje o svojem razgovoru s Hitlerjem

Bilo je tik pred izbruhom nemško-poljske vojne

Bern, 18. aprila. t. »United Press«. Profesor Buckhardt, zadnji komisar Zveze narodov v Gdansk, je sedaj poslal glavnemu tajniku Zveze narodov zaključno poročilo o svojem delovanju. V poročilu je navedena tudi vsebina njegovega razgovora s Hitlerjem dne 11. avgusta 1939, tik pred izbruhom nemško-poljske vojne. Poročilo je sedaj objavljeno in s tem je prišla v javnost tudi vsebina razgovora med Hitlerjem in Buckhardtom. Po švicarskih listih, ki to poročilo objavljajo, je Buckhardt med drugim v svojem poročilu zapisal tudi tole:

»Hitler je poudaril, da bo kot blisk udaril na Poljsko z vsemi razpoložljivimi silami, ako Poljska stori še najmanjšo stvar. Poljaki še poima nimajo o nemški sili. Buckhardt je nato omenil, da bi to pomenilo izbruh splošne vojne. Nato je Hitler odgovoril, da se rajši bojuje danes kakor pa jutri, če se že mora vojskovati. Vojne ne bo vodil tako, kot jo je vodil Viljem II., ki je vedno imel pomisleke in je vedno okleval glede uporabe vsega orožja. Boril se bo brez obzira do skrajne možnosti. Angleži Lloyd Georgeu je že enkrat dejal, da bi bil položaj med obema državama danes drugačen, če bi bil on, Lloyd George, med svetovno vojno korporal, Hitler pa minister.«

»Hitler je dejal, da je prepričan v zavezništvo z Italijo in Japonsko. Poudaril je, da s 60 divizijami in z utrdbami Siegfriedove črte lahko vzdrži na zahodni fronti, medtem ko se bi vrgel z ostalo armado na Poljsko, ki bi jo uničil v treh tednih.«

»Hitler je imel namen, napraviti name vtiš z navedbami števil o oborožitvi v zraku. »Strokovnjak za oboroževanje sem jaz,« je dejal Hitler, »ne drugi. Poglejte, kakšna je njihova letalska armada! Angleži imajo 135.000 mož v letalstvu, Francozi 75.000. Jaz pa jih imam v mirnem času 600.000, v vojnem pa 1 milijon. Moja protiletalska obramba je najboljša na svetu. Uspehi v Španiji so to potrdili.«

»Govoril je tudi o Rusih in pripomnil, da jih Nemci bolj dobro poznajo, kakor drugi, ker je na stotine in stotine nemških častnikov služilo v sovjetski armadi, ki sedaj vedo, da sovjetska armada nima nobene ofenzivne, napadalne zmožnosti.«

»Nato je nemški kancler dejal, da so večni prepri o vojni neumnosti, ker bodo narode spravili ob razum. Zakaj prav za prav gre, je vprašal Hitler. Nemčija potrebuje žita in lesa. Za dobavo žita potrebuje nove prostore na vzhodu, za dobavo lesa potrebuje kolonije.«

»Buckhardt je nato dejal, da bi bile zahodne velesile prav gotovo pripravljene Nemčiji ustreči na podlagi mirnih medsebojnih pogajanj, nakar je Hitler vprašal: Zakaj potem pa hujskajo Poljake proti Nemčiji?«

»Buckhardt je nato omenil, da je na takšnem položaju, da lahko mirno potrdi, da angleška in francoska diplomacija pomirjevalno vplivata na poljsko vladu v Varšavi.«

»Hitler mu je nato ponovil zatrjevalo, da je v marcu 1939 Poljakom napravil pametno ponudbo. Ko je odstranil nevarnost vpada v Nemčijo s češkoslovaškega boka, sta ostali odprti dve drugi rani. Gdansk in Memel. Toda položaj je postal takšen, da se sprašuje, kaj naj stori, ko pa pri vsakem koraku, ki ga napravi v interesu Nemčije, sreča Anglijo in Francijo na poti.«

Rojstni dan Hitlerja

Berlin, 18. aprila. AA. DNB. Za rojstni dan kanclerja Hitlerja bo minister Götterski govoril v petek od 19. do 19.30. Govor bodo prenašale vse nemške radijske postaje.

Pri generalu Weygandu

Jeruzalem, 18. aprila. AA. Vrhovni poveljnik na Bližnjem vzhodu general Wewel je po dvodnevnem bivanju v Palestini odpotoval včeraj iz Jeruzalema v Egipt. (DNB.)

Na Nizozemskem bolj mirno

Amsterdam, 18. apr. AA. Stefani. Od danes so zopet dovoljeni izredni dopusti v nizozemski vojski. S tem je napravljen konec vznemirljivim veštem, ki so se širili glede položaja Nizozemske.

Italija se bo odločila

(Nadaljevanje s 1. strani)

jugovzhodne evropske države vojaštvo, preoblečeno v turistice, in kako pripravila državni udar na Madžarskem, kjer naj bi se ustanovila čista progermanska vlada. Tisk zahodnih velesil napada tudi Italijo, češ da namerava izvršiti novo osvajanje v smeri proti vzhodu, kjer da namerava v prvi vrsti zasesti grške otoke na Jonskem morju. Isti tisk prinaša tudi netočne vesti, da bo romunska vlada prepovedala izvoz petroleja in žita. Vse te laži zaslužijo, da se jih imenuje dokument laži, katerih se poslužujeta zapadni velesili.

Italija zanika, da ne bo napravila nobenega koraka na v Londonu ne v Parizu

Rim, 18. apr. t. Reuter. »Giornale d'Italia« danes odločno zanika poročilo, ki ga je objavil »Evening Standard«, češ da bo Italija v najkrajšem času napravila diplomatsko predstavko v Londonu in v Parizu, kjer bo povedala, da ne bo dovolila, da bi se ukrepi angleške pomorske blokade proti Nemčiji razširili tudi na Sredozemsko morje in na Balkan ter da Italija najstrožje protestira proti ciljem, ki si jih je postavila nova angleška trgovinska družba za trgovino na Balkanu.

»Giornale d'Italia« pravi nadalje, da italijanska vlada ne pripravlja nobene diplomatske predstave v Londonu ali v Parizu, ker nima potrebe, da bi točno izpovedala svoje misli in svoje koristi, ki jih ima na sredozemskem in balkanskem področju, zato ne, ker so dovolj poznane vsemu svetu.

Italijanski list v nadaljevanju svojega članka omenja tudi pisanje »Evening Standarda«, češ da so velikanske angleško-francosko-turške sile pripravljene za takojšen nastop proti vsakomur, ki bi na Sredozemskem morju ali na Balkanu imel kakšne napadalne namene. Isti se sprašuje, komu je ta grožnja namenjena, ko je znano, da Nemčija nima nobenih napadalnih namenov na tem prostoru, seve mnogo manjše Italija, ki sploh ni v vojni in kateri gre po mnenju vseh, največja zasluga, da je bil mir na Sredozemlju in na Balkanu ohranjen.

Neresnične vesti o Italiji

Rim, 18. aprila. c. Italijanski vladni krogi zopet izjavljajo odločno, da niso resnične vesti o tem, da bi bila Italija vpoklicala štiri nove letnike pod orožje. Tisti, ki so bili med temi štirimi letniki naknadno spoznani za sposobne za vojaško službo, so bili vpoklicani v vojašnice, da odslužijo svoj rok.

Prav tako niso resnične vesti, da bi bil Bari proglašen za vojaško ozemlje in niso bile tam izdane nobene nove odredbe. Italija zanika.

Oporoka škofa dr. Njaradija

Zagreb, 18. apr. b. Oporoka blagopokojnega škofa dr. Dionizija Njaradija, ki jo je napisal še leta 1930., vsebuje 11 točk.

Ves inventar v stolnici pripada njegovemu nasledniku pod pogojem, da ga tudi on zapusti svojemu nasledniku in da ničesar ne proda. Vse cerkvene stvari, ki jih je pokojni nabavil, pripadajo katedrali. Edino rektor zagrebskega semenišča more izbrati 200 knjig za semeniško knjižnico, toda pod pogojem, da bodo te knjige spravljene v posebni sobi. Razni časopisi naj se razdelijo čr. sestram vasiljankam. Obleka in perilo naj se razdeli med najbližje sorodnike. Nadalje je točno določil vse podrobnosti glede pogrebnih stroškov itd.

Vsem kanonikom, dvornim duhovščini in ostali škofijski duhovščini zagotavlja svojo večno ljube-

zen in zahvalo; vse pa prosi, da mu odpuste vsako in tudi najmanjšo krivico, če jo je komu nehoti storil v izvrševanju svoje duhovniške službe. Vsemu duhovništvu priporoča, da vestno izpolnjuje dolžnosti svojega poklica in da se ga spominja v svojih molitvah do svoje smrti. V oporoki je pokojni škof izrazil željo, da se pokopje v kripti v Keresturu. Oporoka se konča z besedami: Predobri Bog naj bo vsem nam milostljiv sodnik.

Zagreb, 18. aprila. b. V soboto, 20. t. m. se bo opravila v grško-katoliški cerkvi ob 9 dopoldne slovesna zadušnica za blagopokojnega križevskega škofa dr. Dionizija Njaradija, kateri bodo prisostvovali vsi njegovi znanci in prijatelji. Pri zadušnici bo pel Ciril-Metodov zbor.

Dve kmetiji pogoreli

Maribor, 18. aprila.

Danes ponoči okoli pol 1 o bili mariborski gasilci obveščeni, da je izbruhnil velik požar v Veliki vasi pri Slivnici. Na gospodarstevkem poslopiju posestnika Lešnika je izbruhnil doselej še ne pojasnjen način požar, ki se je z bliskovito naglico razširil tudi na etanovanjsko hišo. Ker je pihal močen veter, so se ognjeni zublji razširili na sosednje poslopje posestnika Becnika. Vnelo se je gospodarstevsko poslopje in etanovanjska hiša ter sta obe posesti do tal pogoreli. Pri teh posestvih se je posrečilo rešiti živino in pohištvo. Vsa zaloge krme, kakor tudi večje število perutnine je zgorelo. Pri obeh posestvih je škoda nad 150.000 din. Zahvaliti se je hitri pomoči gasilcev, da se požar ni razširil še na poslopja drugih sosedov, ker bi bil eicer požar uničil vso vas.

Posveti ministrov

Belgrad, 18. aprila. m. V kabinetu predsednika vlade je bila danes opoldne daljša konferenca, katere so se udeležili predsednik vlade Dragiša Cvetković, podpredsednik vlade dr. Maček, minister za socialno politiko dr. Budisavljevič, trgovinski minister dr. Andres. Predsednik vlade je imel v večernih urah v svojem kabinetu tudi daljšo konferenco z gradbenim ministrom dr. Krekom.

Dr. Lazar Marković v Budimpešti

Budimpešta, 18. aprila. AA. MTI: Jugoslovanski pravosodni minister dr. Lazar Marković je položil danes dopolne venec pred spomenik padlim junakom. Pri tej svečanosti je bil navzoč madžarski pravosodni minister Radoczay, zraven pa tudi jugoslovanski poslanik Rašić. Nato sta minister Radoczay in državni podtajnik Anthal odšla v hotel Duna Palota in obiskala ministra dr. Markovića. Popoldne je dr. Markovića sprejel v avdienco regent Horthy. Madžarska sekcija medparlamentarne zveze je priredila danes kosilo v čast dr. Markovića.

Regent Horthy je odlikoval dr. Lazara Markovića z redom velikega križa za zasluge.

Zastopniki bojnikov v Belgradu

Belgrad, 18. aprila. m. V Belgradu je davi dopolniti deputacija Zveze bojnikov. V deputaciji so predsednik prof. Raje, bivši poslanec Teuerschuh ter gg. Rudolf Wagner, Jože Pirc in Franc Košir. Deputacija je obiskala ministra za gradbe dr. Kreka ter se mu zahvalila za vso dosedanje naklonjenost. Istočasno mu je pa tudi predložila načrt za preureditev Brezji v zvezi s postavitvijo spomenika žrtvam svetovne vojne.

Hrvatski proračun

Zagreb, 18. aprila. b. Natisnjen je prvi proračun banovine Hrvatske, ki določa te-le dohodek banovine: Neposredni davki in doklade 625 milijonov; banovinske doklade 69,5 milijonov; del skupnega davka na poslovni promet 37,5 milij.; izredni doprinosi 15 milijonov; takse 291,5 milij.; posebni doprinosi 4,5 milij.; trošarina na vino 190 milij.; razni dohodki 43,8 milij.; neplačane terjatve iz prejšnjih let 73,05 milij.

Dohodki banovinskega gospodarstva: oddelek za proroštvo 0,5 milij.; oddelek za kmetijsko gospodarstvo 24,5 milij.; oddelek za gozdarstvo 40,4 milij.; oddelek za socialno politiko 0,97 milij.; oddelek za tehnična dela 1,34 milij.; oddelek za ljudsko zdravje 32,77 milijonov; skupaj 1 milijardo 451 milijonov.

Carina na avtomobilске gume

Belgrad, 18. aprila. m. Z ozirom na to, ker nekatere države zaradi pomanjkanja surovin za gume ne dovoljujejo izvažati avtomobilске gume, tako da se avtomobili uvažajo brez njih, se na predlog trgovinskega ministra carina za avtomobilске gume, če se uvažajo posebej in za prvo montiranje, izenati, tako da se plača zanjo ista carina, kakor če bi se uvažala z avtomobilom.

Uslužbeni davek od izrednih pokojnin

Beograd, 18. aprila. AA. Na davčni oddelek finančnega ministristva se obračajo osebe, ki se jim izplačuje podpora po zakonu o izredni državni podpori in o ureditvi pokojnin, s pritožbo, da jim davkarje nepravilno odtrgavajo neposredni davek od teh podpor.

V zvezi s tem je davčni oddelek izdal pojasnilo, da veljajo te podpore kot stalne mesečne podpore in imajo značaj pokojnine; zato se od njih pobira uslužbeni davek. Zato je treba od njih pobirati — če niso proste po točki 6 čl. 90 zakona o neposrednih davkih — uslužbeni davek po čl. 95 v zvezi s čl. 93 zakona o neposrednih davkih. Vsa prejšnja pojasnila o razveljavljeni, če nasprotujejo temu pojasnilu. Če se je od teh podpor pobiral davek na rente ali uslužbeni davek v večji višini, kakor se je smelo, se ima ta davek prizadetim osebam vrniti.

Pogajanja s Holandci

Belgrad, 18. aprila. m. V Belgradu se že nekoliko dni vodijo pogajanja med skupino holandskih gospodarstvenikov in zastopnikov naše države zaradi ureditve nekaterih posojil, ki so jih holandske banke odobrile predvojni Srbiji in bivšim avstroogrskimi deželami, ki so po prevratu postale sestavni deli Jugoslavije.

Vojna na Norveškem:

Srditi letalski napadi na Stavanger

Oba tabora poročata o uspehih v dosedanjih bojih v zraku, na morju in na suhem

Angleška poročila

London, 18. aprila. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča, da je doslej izvedlo devet bombnih napadov na Stavanger, kjer so bombardirali letališče, ki je v nemških rokah. Tudi pomorske sile so bombardirale Stavanger. Bombardiranje je trajalo eno uro in 20 minut ter je imelo velike učinke.

London, 18. aprila. AA. Reuter: Reuterjev vojaški urednik podaja splošni pregled dogodkov na posameznih bojiščih in pravi med drugim: Nemški vpad na Dansko in Norveško je oživil bojno delovanje na zahodni fronti. Operacije, ki se tam kaj odigravajo, so izraz novega pojmovanja višjih poveljnikov in njihovih sodelavcev iz generalnih stabov. Pri teh operacijah opažamo pogosto zelo umne improvizacije, ki so večkrat v nasprotju z znanstvenimi doktrinami trdnjavske vojne.

Govoreč o britanskem letalskem napadu na stavangersko letališče, pravi vojaški strokovnjak med drugim, da je bila ta akcija ena izmed najnujnejših potreb, ker je po njegovih besedah to letališče glavno sovražniško »oko« na Skandinavskem. Pri tem je bilo treba apelirati v prvi vrsti na sodelovanje letalstva, ker velike pomorske enote s svojim topništvom niso mogle razdejeti to letališče. Pač pa so nastop britanskega letalstva proti stavangerskem letališču zelo koristno podprli zavezniški monitorji. Ko bomo dokončno uničili to letališče, da bo neuporabno za nasprotnika, bomo lahko rekli, da je končana prva uvodna faza naše akcije za izrinjenje nasprotnika s Skandinavije. Naslednja faza bo obstojala iz tega, da bomo prišli v čim širši neposredni bojni stik s sovražnikom tudi na kopnem. Ta faza se bo začela vsekakor tedaj, ko se bo izkazalo britansko vojaštvo dobro ustalilo na norveških tleh in utrdilo svoje izhodiščne postojanke. V zvezi s tem velja pripomniti, da zahteva norveški generalni štab čim hitrejšo akcijo kot pogoj za bližnji končni uspeh. To je tudi popolnoma razumljivo, zakaj čim več časa pustimo Nemcem, da se konsolidirajo na Norveškem, tem daljši bo boj, da jih potisnemo iz dežele.

London, 18. apr. AA. Reuter. Preteklo noč so naši bombniki ponovno izvršili napad in prizadeli veliko škodo. Ogledne polete smo izvedli nad vsemi fjordi in otoki v bližini norveške obale. Neki fjordnik je iz nizke višine napadel neko podmornico in se je videlo, da jo je direktno zadel. Napadli smo tudi ladje za dovažanje oskrbe. Trije od naših bombnikov, ki so se udeležili teh bojev, se niso vrnili na svoja oporišča.

Nemška poročila

Kjöbenhavn, 18. aprila. AA. DNB: Poročilo britanske radijske postaje Davenport o letalskih napadih 16. t. m. na letališče Stavanger, ki je v nemških rokah, je trdilo med drugim, da so britanska letala izvedla šest letalskih napadov po vrsti na to letališče in napravila z bombami škodo na letališču. V nasprotju s to britansko izjavo navajamo izjavo nekega nevtralnega, litovskega brodolomca, ki se je zatekel med napadom na Stavanger. Ta priča trdi, da je nekaj bomb eksplodiralo na polju letališča, ne da bi bile storile kakšno škodo in da je samo ena bomba zadela bencinski rezervoar, tako da je eksplodiral. Priča odločno zanika, da bi bile bombe zadale le eno samo nemško letalo, in dodaja, da si je to težko predstavljati, ker so nemška lovka letala o pravem času vzletela proti britanskim letalom. Pač pa so bombe napravile škodo — pravi omenjena litovska priča — v ribiški naselbini v okolici Stavangerja, kjer je nastalo več požarov.

Napad nemških letal na angleško podmornico

Berlin, 18. aprila. AA. DNB: Nemška letala so opazila 15. aprila neko angleško podmornico nedaleč od jugozahodne norveške obale. Nemško letalo je uspešno izvršilo zadano mu nalogo in so njegove bombe zadale podmornico, da se je takoj nato potopila. Na kraju, kjer se je podmornica potopila, so se pokazale goste plasi olja. Nemško letalo je nekaj časa krožilo nad krajem tega dogodka, nato se je pa spustilo na morje in rešilo nekaj britanskih mornarjev.

Nemško poročilo o bojih na Norveškem

Berlin, 18. aprila. DNB. Službeno poročilo nemškega vrhovnega poveljstva se glasi:

Pri Narviku so manjši angleški oddelki poskušali privrati 17. aprila izkrcati se v Herjangfjordu pri Elvegatmoenu. Nemške čete so preprečile ta poskus, prav tako pa je bil dne 17. aprila odbit napad angleških letalskih sil na Trondhjem.

Pri Bergenu je dan potekel v miru. Angleške križarke so z velike daljave 17. aprila zjutraj bombardirale Stavanger. Nemška letala so izvedla napad na angleške ladje, ki so bile severno od Stavangerja. Ena angleška križarka je bila zadeta od bombe velikega kalibra in se je potopila. Poškodovanih je več drugih angleških enot, tako en rušilec s streli protiletalskih baterij.

Pri Oslu nemške čete napredujejo in so zasedle spet nove postojanke. Nemška letala so napadla dve manjši norveški vojni ladji pri Arendalu. Ena od teh ladij je težko poškodovana. Nemška ogledniška letala so zbrala važne podatke o gibanju sovražnih enot. Preskrbovanje norveških luk se izvaja še naprej po določenem načrtu. Na bojišču je bil jugozahodno od Saarbrückna odbit napad sovražne čete z velikimi izgubami za sovražnika.

Angleške križarke, ki jih omenja današnje poročilo nemškega vrhovnega poveljstva, pripadajo tipu vojnih ladij »London«. Te ladje imajo po 9250 ton. Križarke tipa »Norfolk« imajo po 10.000 ton, vojne ladje kategorije »Suffolk« so poleg redne oborožitve opremljene še vsaka s tremi letali. Kakor smo omenili v komunikaciji, so nekatere od teh križark nevarno poškodovane.

Francosko poročilo

Pariz, 18. apr. AA. Havas. Vojaški položaj na Norveškem se še zmerom da izraziti s približevanjem, ki je uvod v spopade med obema nasprotnikoma. Obe stranki organizirata zdaj solidna oporišča za izkrcavanje in za čim boljše oskrbo. V severnem delu države delujejo norveške in britanske čete zdaj v tesnem sodelovanju in potiskajo nemške čete proti švedski meji. Mislijo, da je popolno očiščenje pokrajine Narvik le še vprašanje nekaj dni ali pa celo samo nekaj ur.

V drugem predelu, zasedenem po Nemcih, to je v pokrajini Trondhjem, so Nemci zavzeli Majerker, na koncu doline Storgara, pri Oslu pa se jim je, kakor kaže, posrečilo kljub norveškemu odporu prodreti za kakih 50 km. V srednjem delu Norveške, t. j. severovzhodno od Osla, so Nemci zavzeli Kongsvinger po hudih bojih, tako da kontrolirajo zdaj švedsko mejo od Kongsvingerja pa vse do morja. Ta položaj bi jim morda omogočil napad z boka proti švedski v primeru kršitve njene nevtralnosti. Severno od Osla so Norvežani ustvarili

novo fronto, raztezajočo se od Elveruma pa do Fosa, ob obeh bregovih jezera Mjose.

Po informacijah iz zanesljivega vira ne presega jo nemške čete, ki so jih doslej izkrcali, na Norveškem, 60.000 mož. V Trondhjemu se je Nemcem posrečilo dobiti ojačenje z letali. Oskrba sama se pa zdi, da je zelo otežena zaradi srditega obstreljevanja letališč po britanskem letalstvu in britanski mornarici.

Borbe pri Narviku

Pariz, 18. aprila. AA. Reuter: Sem je prispelo poročilo iz Stockholma, da so angleške čete končno zagospodarile v Narviku. Angleške čete so številčno zelo močne ter so prizadele Nemcem, ki se umikajo v notranost, hude izgube.

Po mnenju stockholmskih krogov se bodo pustile nemške čete internirati na švedskem ter se ne bodo dosti upirale angleškim četam.

Pred Narvikom se nahaja več angleških vojni in prevoznih ladij, ki so pripelale vojni material in proviant. Istotako so se izkrcale močne angleške sile v Harstadu severozahodno od Narvika. Naglašajo, da so angleške sile dobile neposredno zvezo z norveško severno armado. Dalje pričakujejo po teh poročilih, da se bo okoli 100 km severno od Osla začela največja bitka od začetka vojn na Norveškem.

Vojni dopisniki z bojišča pri Kongsvingerju poročajo, da so se na tem odseku večerjale neprestane borbe med norveškimi in nemškimi sprednjimi oddelki. Nemški oklopni avtomobili in tanki so skušali napredovati v smeri proti Henebergu.

Železniška proga od Trondhjemu do švedske obmejne postaje se nahaja v nemških rokah z izjemo nekaterih odsekov, ki jih še vedno držijo Norvežani. Nemškemu letalstvu se je večerjalo posrečilo uničiti topove na utrdbah, ki ščitijo del omenjene proge. Norvežani so se umaknili proti severu ter držijo sedaj položaje ob jezeru Mjösen.

Računati je treba tudi s tem, da so Norvežani zapustili svoje dosedanje položaje v pokrajini Ostfeld na skrajnem jugovzhodu Norveške. Dosedanji dogodki pa so utrdili prepričanje Norvežanov, da zavezniški norveškega bojišča ne smatrajo za postransko.

Poulični boji v Narviku

Pariz, 18. aprila. AA. Havas: Listi posvečajo veliko pozornost bojem na Norveškem. Posebni dopisnik »Petit Parisien« poroča, da so v Narviku boji po ulicah in da so se Nemci morali umakniti na švedsko mejo. Dalje pravi list, da se je začela vojaška akcija na kopnem med zavezniškimi in nemškimi elementi na Norveškem. Posebno poudarjajo listi, da je Stavanger postal po bombardiranju za Nemce neporaben. Bombardiranje je trajalo 20 minut. To je velik uspeh britanskega brodograditeljskega uradnika listov pišejo tudi o uredbi nekaterih držav o nadzorstvu nad tuji in izletniki in poudarjajo pomen teh ukrepov. Listi spet opozarjajo na zadržanje Italije in na odmev dogodkov na Norveškem, ki se je opazil v italijanskih krogih.

Nemci o Narviku

Berlin, 18. aprila. AA. DNB: Oddelek nemških čet, ki je operiral pri Narviku in ki je, kakor smo že poročali, po uspešnem boju zavzel železniško progo, držečo na švedsko, in prodrl do švedske meje, je pri tej priložnosti zajel tudi več norveških vojakov. Po poročilu radijske postaje v Narviku so Nemci v teh bojih ujeli tudi poveljnika

Na Tihem morju - razburkano

Trde besede med Ameriko in Japonsko zaradi nizozemskih kolonij v vzhodni Indiji

Izjava nizozemskega poslanika

Takio, 18. aprila. t. Reuter. Nizozemski poslanik na Japonskem je obiskal zunanjega ministra Arita v zvezi z govorom, ki ga je slednji imel glede bodočnosti nizozemskih kolonij v vzhodni Indiji, ako bi bila Nizozemzema zapletena v evropsko vojno. Nizozemski minister je japonskemu državniku povedal, da Nizozemzema nima namena naprositi katerekoli druge vlado, da bi vzela pod varstvo njene kolonije, čeprav bi bila Nizozemzema v Evropi potegnena v vojne dogodke. Nizozemzema bi takšnega varstva tudi ne sprejela, čeprav bi ga ji katera velečila sama od sebe ponujala. Nizozemske kolonije imajo svojo lastno upravo, ki je zmožna nadaljevati svoje posle tudi, če bi bila materna zemlja v vojni. Japonski minister je te izjave vzel z zadovoljstvom na znanje.

Stališče Anglije

London, 18. aprila. t. Reuter. Na vprašanje, kakšno stališče namerava angleška vlada zavzeti do izjave japonskega zunanjega ministra Arite o usodi nizozemskih kolonij v Vzhodni Indiji, je lord Halifax, odn. v spodnjem domu podtajnik Buttler odgovoril, »da vlada njegovega veličanstva nima namena prepuščati izključno Japoncem pravico do zavarovanja miru na Tihem morju, odnosno v vodah, kjer ležijo nizozemske kolonije, v primeru, da bi se Nizozemzema sama v Evropi zapletla v vojno. Angleška vlada pa bo postopala v složenem sodelovanju z vlado USA.

Amerika hoče m'r na Tihem morju

Washington, 18. aprila. AA. Havas. Zunanji minister Cordell Hull je zahteval v svoji včerajšnji prijavi, da vsi narodi in posebno še Japonska opustijo sedanje stanje v Vzhodni Aziji ne glede na to, kaj bi se dogodilo na Nizozemskem. Cordell Hull je opozoril zunanje-politični odbor, da bi sprememba položaja Nizozemske Indije ogrozila stalnost miru in varnosti na vsem Tihem oceanu. Cordell Hull je pozval v svoji izjavi na not. izmenjane 30. novembra 1938 med Združenimi državami in Japonsko. V teh notah sta obe državi izjavili, da boeta vodili politiko ohranitve obstoječega stanja na Tihem oceanu. Dalje se je pozval Cordell Hull na note, izmenjane med Anglijo, Francijo in Japonsko ter državami, ki so podpisale washingtonsko pogodbo z dne 13. decembra 1921. Ta nota je bila poslana nizozemski vladi 4. februarja 1932. Cordell Hull je

norveškega letalskega oddelka v Bardufosu, norveškem letališču severovzhodno od Narvika.

Berlin, 18. aprila. AA. DNB. Na nemških uradnih mestih izjavljajo: Angleško brodogojstvo je streljalo na Narvik, in sicer brez uspeha. Pri Narviku ni bilo 16. aprila nobenih poskusov izkrcavanja. Narvik ni bil samo 16. t. m. v nemških rokah, ampak je še danes 18. aprila, in sicer prav tako luka, kakor tudi mesto. Norveške čete, ki so baje stisnile v klešče nemške čete, so se razbegle pri zavzetju lohiške železnice pri Narviku do švedske meje, ko so se Norvežani umaknili čez švedsko mejo, pustivši na bojišču mrtve in ujetnike.

Berlin, 18. aprila. b. Nemška časnikarska agencija je pooblaščenca, da z ozirom na poročila o izkrcanju angleške vojske v Narviku objavi tole:

1. Dne 16. aprila se ni izvršil noben poskus izkrcavanja zavezniške vojske v Narviku.
2. Angleškim pomorskim silam ni uspel poskus bombardiranja Narvika.
3. Do 18. aprila opoldne se nahaja mesto in luka Narvik trdno v rokah nemške vojske.
4. Nemška vojska je, nadaljujoč z zasedbo okoliških mest, prišla v spopad z norveškimi četami ob priliki zavzetja železniške proge, ki vodi proti švedski meji.

»Scharnhorst« poškodovana

London, dne 19. aprila. b. Tukaj se trdi, da je bila nemška vojna ladja »Scharnhorst« (26.000 ton) težko poškodovana v fjordu pri Trondhjemu.

Haakon v Anglijo

Stockholm, dne 19. aprila. b. Po še nepotrjenih poročilih je norveški kralj Haakon odpotoval v Andales, kjer bi se ukreal na neko angleško vojno ladjo. Kar se tiče angleške akcije pri Narviku in Andalesu se trdi, da je ta akcija podvzeta radi tega, da Velika Britanija poudari svoj prestiž, da pa tudi ni izključeno, da bi Angleška mogla s to akcijo pritisniti na švedsko. V kolikor bi se švedska temu pritisku uprla, bi mogla Anglija podvzeti nadaljne korake v namenu, da se bodisi z okupacijo ali na kak drug način onemogoči proizvajanje švedske železne rude v Kiruni. Po mišljenju časopisa ta angleški poskus ne bi mogel uspeti, ker je Kiruni oddaljen od Narvika nekaj sto kilometrov. Eventuelne vojaške operacije na tem ozemlju tudi ne bi mogle uspeti, ker je teren vse prej kakor lahek in neprehoden, ko so gore, ki dele Norveško in švedsko, visoke 1000 do 1200 metrov.

Amsterdam, 18. aprila. AA. Stefani. Posebni poročevalci agencije Stefani izve, da so Nemci začeli pri Trondhjemu graditi obrambno črto, ki jo ironično imenujejo »Churchillova črta«.

Dr. Maček o sporazumu med balkanskimi narodi

Iz razgovora podpredsednika vlade z bolgarskimi časniki

Sofija, 18. aprila. AA. »Zora« prinaša izjavo podpredsednika jugoslovanske vlade dr. Mačka in izvleček iz izjave predsednika vlade Cvetkovića bolgarskim časniki v Belgradu. Obenem s poročilom prinaša list tudi fotografijo dr. Mačka.

Poročilo o sprejemu pri dr. Mačku pravi, da je ravnatelj »Zore«, Kožuharov, rekel dr. Mačku, da je za mir najvažnejše sporazum med balkanskimi narodi.

Dr. Maček je odgovoril, da je to v interesu nas vseh; če naj se ohrani mir na Balkanu, je nadaljeval, je najprej potrebno, da se mi med seboj sporazumemo. To je danes lahka reč. Prej je na Balkanu divjal vojni požar, divjal navadno zaradi nespornosti med balkanskimi narodi. In seveda je razumljivo, da so veliki narodi našli povod, da so se vtikali v zadeve balkanskih narodov, s pretvezo, da hočejo uvesti mir in red na Balkanu, s tem so pa ogrozili neodvisnost balkanskih držav. Prva naloga je torej, da mi sami odpravimo razlike, ki utegnejo obstajati med nami, da uredimo svoje medsebojne razmerje, nobena druga država pa nima vzkoka, da se vtika v naše stvari. Nedvomno je, da bomo mi na Balkanu, če bomo složni, pomenili takšno silo, da jo bo vsakdo spoštoval. Evo, to je ideja, a kako naj se uresniči, to je drugo vprašanje. To danes ni v mojih rokah. Jaz sem začel del te naloge, to je izgladil sem spore med Hrvati in Srbi. Zdaj smo na dobri poti in lahko se reče, da se nam je posrečilo prehoditi tri četrtine te poti, a ostalo četrtino bomo lahko prehodili. Potrebno je, da v bližnjem času nadaljujemo svojo nalogo, da odstranimo razlike med Jugoslavijo in Bolgarijo.

To je popolnoma realno in resnično, je pripomnil Kožuharov.

Na vprašanje glede morebitnih zapletljajev na Donavi, je dr. Maček dejal:

Mi bomo vsekako gledali, da te zapletljaje preprečimo, a vsepreči jih bomo samo tedaj, če bo na Donavi red. Donava je velika mednarodna reka, in mislim, da mora vsakdo neovirano pluti po njej. Mi smo se vsak za sebe obvezali, da bomo varovali to vodno pot Donave v skladu z mednarodnim donavskim statutom in kolektivnimi odločitvami držav, po katerih Donava teče.

Dovolite, gospod predsednik, še eno vprašanje, je zaprosil Kožuharov. Prav dobro ste rekli, da je mir na Balkanu odvisen od tega, ali so balkanski narodi složni med seboj. To drži. Toda vidimo, da so tudi drugi narodi, ki so bili složni

med seboj, kakor na pr. skandinavski, in vendar preživljajo krizo, in sicer samo zato, ker so majhni in slabotni in ker niso bili organizirani, da bi branili svojo neodvisnost.

Tako je, je pritril dr. Maček.

Ali mislite, je nadaljeval Kožuharov, da naj se naši balkanski narodi, posebno jugoslovanski narodi: bolgarski, srbski in hrvaški, podvzajo in se organizirajo, da ne bo prepozno?

Nedvomno! Tudi jaz mislim, da je treba to stvar podvzati, je odgovoril dr. Maček.

Naše prijateljstvo, so rekli dr. Mačka bolgarski časniki, mora veljati ne samo v vojnem času, ampak tudi v težkih časih, ki jih pravkar preživlja Evropa.

Nedvomno je, da je to v skladu z našimi željami, je kratko odgovoril dr. Maček.

Dogodki se hitro razvijajo, so pripomnili bolgarski časniki, in narodom v tem delu Evrope bi se utegnili zgoditi, da bodo stali pred dovršenimi dejstvi. Pri nas je volja, in sicer zelo velika volja, g. predsednik, za sporazumno ureditev vseh vprašanj, da se ustvari resnično prijateljstvo in iskreno sodelovanje med Jugoslavijo in Bolgarijo. Mi, gospod predsednik, delamo za to stvar, želimo pa, da pride pobuda z vaši strani.

Trudite se, je odvrnil dr. Maček, da pride tudi od vas. Mi že dajemo to pobudo. Kot začetek smo sprejeli našega trga ministra v Sofijo.

Zelo dobro! so pripomnili časniki.

Dajte samo spodbudo in tudi vi nadaljujte po tej poti, je nadaljeval dr. Maček z nasmehom.

Tudi kdo od vas bi moral priti v Belgrad, potem bomo pa mogli o tem govoriti.

Poročilo pravi dalje, da se je dr. Maček zanimal za razvoj gospodarskih zvez med Bolgarijo in Sovjetsko Rusijo. Bolgarski časniki so se pa zanimali za vtise, ki jih je dr. Andres otnesel iz Bolgarije. Dr. Maček je izjavil, da je bil dr. Andres in vsi Hrvati, ki so se pri tej priložnosti mudili v Bolgariji, navdušeni spriču sprejema, ki so jim ga priredili bratje Bolgari.

»Utroč in »Zarja« prinašata prav tako izjavo dr. Mačka bolgarskim časniki. Lista pravita, da je dr. Maček na vprašanje glede ohranitve miru na Balkanu odgovoril, da je to stvar, ki se tiče same balkanskih narodov. Vsako vtikanje v te zadeve, bi kršilo interese naših dveh narodov. Za naša dva naroda je neobhodno potrebna iskrenost, a o njej dr. Maček ne dvomi.

Pri glavobolu ? Pyramidon

TABLETE

Ogl. reg. pod S. B. 1318 od 15. XII. 1938

Važna zdravstvena ustanova v Mariboru

Mariborski zdravstveni dom je v desetih letih opravil ogromno delo

Maribor, v aprilu. V času, ko je imela Ljubljana že popolnoma urejeno higijensko službo v okviru tamkajšnjega Higijenskega zavoda, v obliki ožjih ustanov za higijeno kakor tudi za socialno zdravstveno skrbstvo za šolsko mladino in popolnoma urejen zavod za zaščito dojenčkov in materinstva, in je še celo Celje imelo urejen zdravstveni dom, je bil Maribor, drugo središče Slovenije, še vedno brez vsega tega. To se je čutilo v mestu Mariboru kakor tudi v njegovi ožji in širši okolici tja do madžarske in tedanje avstrijske meje. Ta dokaj obsežni teritorij, ki je v dobi porazdelitve države na oblasti še posebno gravitiral v Mariboru, ni čutil nobenih koristi od ljubljanskih higijenskih ustanov ter se je pokazala nujna potreba po organiziranju podobnih ustanov v Mariboru samem. Toda šele leta 1929 je dobil Maribor svoj Zdravstveni dom, ki je tedaj lani slavil tiho in skromno, kakor opravlja svoje veliko delo, tudi svojo 10. letnico.

Začetek

Dasi smatramo leto 1929 kot prvo leto gospodarske krize, ki je začela takrat nastopati ter so bili v tem znamenju sestavljeni tudi tedanji državni proračuni, je vendar ministrstvo za zdravje odredilo ustanovitev Zdravstvenega doma v Mariboru. Baza za osnivanje ustanove je ministrski

Protituberkulozni dispanzer.

ko vršil zahtevane preiskave. Dispanzer za dojenčke je obstojal v Mariboru še pred ustanovitvijo Zdravstvenega doma ter je posloval v svojih prostorih na Slomškovem trgu.

V tem času je prišel zakon o razdelitvi države na banovine. Oblastni odbor so likvidirali, med njimi tudi mariborski, ki je imel svoje urade v obeh zgradbah nekdanjega Scherbaumovega dvorca v Vrazovi in Koroševi ulici. Ti dve zgradbi, ki ju loči le vrt, sta postali zaradi preselitve uradov Oblastnega odbora prazni, njihov lastnik je postala banska uprava v Ljubljani. Vodja Zdravstvenega doma je takoj spoznal, da se nudi sedaj edina priložnost priti do primernih prostorov, katere ne sme zamuditi, če se hoče ustanova urediti tako, da bo odgovarjala svojemu imenu in namenu. Za obe zgradbi so se potegovali razne mariborske institucije, tako Muzej, Pokrajinski arhiv, Gozdarska šola. Po daljših prizadevanjih je končno padla odločitev tako, da je glavno poslopje v Vrazovi ulici dobila Gozdarska šola, dvoriščno poslopje, Koroševa 3, pa je dobil Zdravstveni dom, ki se je potem nemudoma preselil v nove prostore.

Najprej je bilo treba izvršiti razne adaptacije, napeljati plin itd., dne 15. aprila 1930 pa se je preselil kot prvi v nove prostore dispanzer za dojenčke, kateremu je sledil sero-bakteriološki laboratorij ter administrativna pisarna. Težko je bilo potem dobiti sredstva za odprtitev ostalih predvidenih oddelkov. Potrebno je bilo tudi razširiti udeleževanje Zdravstvenega doma na druga polja socialne medicine. V Mariboru je obstojala že tedaj Protituberkulozna liga, ki je imela svoj dispanzer. Ta je pa doživljal težko krizo, ker so ligi primanjkovala sredstva. Dispanzer ni imel na razpolago zdravnika-specialista in tudi ne potrebnih specialnih pripomočkov. Zato je na pobudo vodje Zdravstvenega doma začela liga z akcijo, da bi prevzela država njen dispanzer. Stvar je uspela ter je dispanzer prešel v sestav Zdravstvenega doma, nastavljen je bil specialist za tuberkulozo, nastavljen so bile zaščitne sestre, ki vršijo tudi obiske na domovih in dispanzer je začel dnevno poslovati.

Šolska poliklinika

Z novim šolskim letom je končno pričela delovati tudi šolska poliklinika, kateri se je pozneje priključila še mlečna kuhinja kraljeviča Andreja. Podlago za ustanovitev te kuhinje je dala veliku dušna naklonitev Nj. Vel. kraljice Marije z mesečnim prispevkom 2500 din. Enak prispevek je dala mesečno na razpolago tudi mestna občina in tako je bilo omogočeno, da so začeli prejemati revni šolski otroci dnevno vsak dopoldan svoj obrok — četrt litra pastereziranega mleka. V te vrste so se nabavile posebne četrtlitrne steklenice, ki jih prevažajo v posebnih zabojih na posamezne šole zavodov avtomobil. Leta 1933 se je uvedel v šolski polikliniki zobozdravniški ambulatorij.

Postaja za dojenčke

Občutila se je potreba, da se dispanzer za dojenčke izpopolni z dojenjsko postajo. Potreba po taki važni napravi je bila v Mariboru občutna. Edin zavod v Sloveniji za socialno-zdravstveno oskrbo dojenčkov je v Ljubljani, ki za potrebe Stajerske ne pride v poštev. Ovine so bile velike, saj zahteva tak oddelk poleg številnega drugega inventarja, primerno urejenih prostorov tudi večje število sester. Leta 1934 je začel zavod s tesno odmerjenimi krediti, pa se je le posrečilo, da je lahko pripravil prostore s primernimi preureditvami. Med tem časom je bila omogočena tudi namestitev potrebnega osebja, banska uprava je potrdila pravilnik o poslovanju postaje in tako je

bila potem dne 18. avgusta 1935 odprtitev dojenjskega doma obenem z blagoslovitvijo celotnega Zdravstvenega doma.

Nekaj številok

To je v kratkem zgodba o postanku Zdravstvenega doma v Mariboru. V kratkih obrisih prikazemo v naslednjem tudi njegovo delovanje v obliki nekaterih izvečkov iz letnih poročil. Tako je izvršil sero-bakteriološki laboratorij leta 1929 195 raznih preiskav, leta 1935 pa se je 14.682. Šolska poliklinika je imela leta 1929 samo 189 ordinacij, leta 1935 jih je bilo že 7329, vzdrževala je v poštinski koloniji 36 otrok, v zdraviliščih za tuberkulozo 4 otroke, ter je razdelila med šolsko dečo v teku šolskega leta 101.316 porcij mleka. Dispanzer za dojenčke je imel v šestih letih od 1929 do 1935 24.588 ordinacij, dojenjska postaja je začela s poslovanjem leta 1935 ter je bila takoj od začetka polno zaposlena. Protituberkulozni dispanzer je izvršil leta 1930 1940 ordinacij ter je dal 7 pneumothoraxov, leta 1935 pa se je število ordinacij dvignilo na 3559, pneumothoraxov pa na 311. Mnogo dela je imel tudi antiribični oddelk, v katerem se vrši cepljenje proti steklini. Ogromno in važno pa je bilo delo zavoda na podeželju v obliki asanacij ter borbe proti nalezljivim boleznim. Izvršile so se asanacije vodnjakov v številnih krajih, gradnje vodovodov in higijenskih vodnjakov ter izvršile mnoge intervencije ob priliki pojavov raznih epidemij, od katerih je bila največja epidemija tifusa pri Sv. Lovrencu na Pohorju ter epidemije meningitisa med vojniki mariborske garnizije. Pri vseh teh prilikah je zavod izvršil preventivno cepljenje, obenem pa je v mnogih primerih z asanacijo odstranil vzroke epidemije. Pomembna je bila tudi organizacija potujoče higijenske razstave, ki je obiskala skoraj vse važnejše kraje na Stajerskem ter je rodila lepe uspehe.

In končno moramo opozoriti na sodelovanje zavoda z važno našo socialno mladinsko ustanovo — s Poštinskim domom kraljice Marije pri Svetem Martinu na Pohorju. To sodelovanje je rodilo najlepše sadove ter vrši zavod zdravstveno izbero dece pred sezijo in zdravniški nadzor tekom letovanja.

Obisk v domu

Nad vse zanimiv je obisk danes v Zdravstvenem domu. Vhod v poslopje je iz Koroševe ulice. Dvonedropna stavba je po zunanem izgledu skromna in tesna ter se obiskovalcem upravičeno čudi, kako je bilo mogoče spraviti vanjo toliko različnih oddelkov. Izraba vseh prostorov je res smotrna in do skrajnosti proučena. V pritličju ima čisto za sebe svoje prostore najprej protituberkulozni dispanzer, ki se je s 1. februarjem 1940 spet preselil sem iz poslopja OUZda, kjer je začasnoma nekaj let gostoval, ker ni imel svojega lastnega rentgena. Sedaj pa je dobil dispanzer najmodernejši rentgenski aparat in ima na novo adaptirane prostore spet v Zdravstvenem domu. Tu viri specialist za tuberkulozo dr. Varl dnevno svoj posel ter ima vedno polne roke dela, saj je tuberkuloza,

Oddelk za dojenčke.

odkar je postal Maribor izrazito tovarniško mesto z močno razvito tekstilno industrijo, postala najnevarnejša morilka zlasti med delavskimi sloji.

Cisto ločen od protituberkuloznega oddelka, pa tudi v pritličju, je dispanzer za dojenčke, ki ga voda gospa dr. Valjavec. Ta ima več moderno urejenih prostorov z raznimi aparati za obežanje itd. Številni otroški vozički, ki vsak dan čakajo pred vhodom, pričajo zelo nazorno, koliko malih obiskovalcev šteje ta oddelk. Še naprej v pritličju je potem mlečna kuhinja, iz katere se vsak dan razvažajo več tisoč porcij mleka na mariborske šolske zavode. Revni otroci dobe mleko zastonj, imoviti si to dobro in krepko južno plačajo.

V prvem nadstropju je najzanimivejši oddelk — postaja za dojenčke. Je to miniaturna bolnišnica. V številnih sobah so razmeščene majhne posteljice, v njih pa malčki, ki jih oskrbujejo sestre. Vse se blišči v teh prostorih od beline in snage. Ta oddelk je vedno polno zaseden ter bi rabil očividno še večje prostore in več sredstev. Tu najdemo svoje prvo zavetišče predvsem otročki takih revnih mater, ki po prihodu iz porodnišnice nimajo nobenega zavetja in ne vedo kam z otrokom. Marsikatero mater je ta oddelk obvaroval obupa in mnogoterim otrokom je rešil mlado življenje. Na oddelku je vedno nekaj mladih mater, ki dajejo ostalim dojenčkom materinsko mleko.

V drugem nadstropju ima vodja dr. Vrtovec svojo pisarno, tu so prostori za šolsko polikliniko, ki jo vodi on sam, tu je nad vse zanimiva kartoteka vseh mariborskih šolarjev: vsak ima namreč svoj listek, na katerem se vsako leto beleži njegovo zdravstveno stanje in vse posebnosti, ki imajo vpliv na šolarjevo zdravje, njegove socialne in družinske razmere itd. V drugem nadstropju so tudi prostori sero-bakteriološkega laboratorija, ki so zelo moderno urejeni. Ta oddelk je izvršil do sedaj že nešteto najrazličnejših kemičnih preiskav. Največja zanimivost v laboratoriju je posebna omara, v kateri se goje nevarni bacili nalezljivih bolezni: tifusa, davice, škrlatinke itd. v takih množinah, da bi lahko z njimi okužil vse Mariborčane.

Na dvorišču je prostorna garaža, v kateri se nahajata dva avtomobila — eden služi za prevoz mleka po šolskih zavodih v mestu, drugi, ki ga je zavod šele nedavno dobil, pa je lep bolniški avto, opremljen za prevoz bolnikov z nalezljivimi boleznimi s podeželja v bolnišnico. Do sedaj so se taki bolniki vozili v bolnišnico z vlaki ali avtobusi ter so predstavljali veliko nevarnost za ostale sopotnike, sedaj pa se vrši prevoz z bolniškim avtomobilom naglo in brez nevarnosti za okolico. V tej garaži je tudi še svojevrsten hlevček, v katerem se nahajajo nekaj desetih morskih prašičkov, ki jih rabijo za poskuse v sero-bakteriološkem laboratoriju.

V kratkim potezih smo orisali postanek in obseg dela Zdravstvenega doma v Mariboru. Prva desetletnica njegovega obstoja je pokazala, kolikšnega pomena je zavod za vse področje naše severne Slovenije. Zeleti je le, da bi se mu omogočilo še večji razmah.

Laboratorij.

odlok z dne 5. februarja 1929. V tem odloku je odrejen tudi delokrog Zdravstvenega doma in sicer področje mesta Maribora ter političnih okrajev Maribor desni in levi breg, mesto Ptuj in okraj ptujski ter okraj Ljutomer, Murska Sobota, Dol. Lendava, Čakovec in Prelog. Določeni so bili tudi sledeči oddelki nove ustanove: 1. biološko-serološki diagnostični oddelk, 2. higijensko-epidemiološki oddelk, 3. antiribični oddelk, 4. šolska poliklinika, 5. dispanzer za dojenčke. Tudi je odlok določil, da se Zdravstveni zavod nameni v stanovanjski hiši, ki jo je tedaj gradil Oblastni odbor v Strossmajerjevi ulici. Za vodjo Zdravstvenega doma pa je bil imenovan dr. Vrtovec, ki se je specializiral v higijenski službi najprej pri Higijenskem zavodu v Ljubljani, potem pa je proučeval kot štipendist Rockefellerjeve ustanove organizacijo higijenske službe in pobijanje infekcijskih bolezni v Združenih državah Severne Amerike.

S samim ministrskim odlokom pa vprašanje Zdravstvenega doma v Mariboru še ni bilo rešeno. Zavod je bil osnovan pač na papirju, v praksi pa so se pokazale velike težave. Ni bilo primernih prostorov, niti osebja, še manj pa seveda denarnih sredstev. Zaradi tega se je morala vršiti tudi vsa organizacija Zdravstvenega doma v etapah, polagoma od leta do leta in v stalni borbi s pomanjkanjem denarnih sredstev, pa tudi z nerazumevanjem od strani oblasti in javnosti. S težavo je dobil zavod v novi stanovanjski hiši Oblastnega odbora dvosobno stanovanje v pritličju. Preskrbeti je bilo treba še opremo in nabaviti potrebno aparaturo.

Ogromno delo

Javnost je kmalu uvidela, da je dobil Maribor Zdravstvenim domom važno ustanovo in vse bolj so se začeli kopičiti posli. Zaradi pomanjkanja prostorov je moral začasno vodja v svojem stanovanju opravljati tekoče poste. Dodeljen mu je bil še laborant, ki je opravljal laboratorijsko delo. Jeseni leta 1929 se je osnovala na zavodu tudi šolska poliklinika. Težave so bile pri tem oddelku s prostori, najprej so se nameravali dobiti potrebni lokali v kakem šolskem zavodu, potem se je mislilo na postavitve lastne barake. Konec oktobra 1929 je začel poslovati tudi sero-bakteriološki oddelk, ki je bil opremljen z vsem potrebnim, da je lah-

Kardinal H. Pellegrinetti:

Sv. Ciril in Metod

Z Arabci je govoril arabsko, z Judi hebrejsko, s Hazari turansko; ustanovil je slovanski cerkvis in književnost, ne po naagonu jezikoslovca, ne da bi razkazoval svojo čudovito jezikovno sposobnost in čut za duha drugih jezikov, temveč iz globokega in dejavnega prepričanja, da mora Kristus, ki razsvetljuje sleherni dušo na tem svetu, priti v etik z vsako dušo po tistem, kar je sleherni duši najgobje, najprirodnejše in najpristnejše (najintimnejše) občevalno: materni jezik, narodni jezik. Gotovo je, da tudi vsak Kristusov blagovestnik tako misli; gotovo je, da so vsi veliki apostoli razumeli to resnico krščanskih Binkošti in Pavlova izreka, da v Kristusu ni niti Grka niti barbar; oznanjevanje evangelija gotovo ni mogoče brez rabe domačih narodnih jezikov. Toda sveta brata sta temeljno dostojanstvo vsakega jezika, utemeljeno v dostojanstvu udeležbe pri cerkvenem življenju in Kristusu, globlje umčvala, široko-ernejše občutila in uporabila kakor drugi misijonarji. Drugi misijonarji so pred Cirilom delovali med zahodnimi Slovani uspešno, zaslužno in poštovovalno — velik greh bi bil to tajiti — niso pa imeli iste širine srca, iste junaške in plemenite podjetnosti kakor Ciril. V tem je Cirilova slava večja, čeprav so ga drugi mogli prekositi po obširnosti misijonarstva, po težavah apostolskih podjetij, po številu spreobrnjenj, po premaganih težavah, po mučeništvu. V božjem kraljestvu so pač mnoga bivališča.

Znamenito je, da sta Ciril in Metod v Moravski in tudi v Rimu uporabljala slovanski bogoslužni jezik, ko se nihče ne bi spotikal, če bi kot Grka rabila grški jezik, katerega bogoslužni rabi ni nihče oporekal in ki je bil obilno rabljen tudi v Rimu, kjer

so že stoletja bili grški samostani in drugi grški naseljenci. Toda ta dva velikana sta hotela na sebi predstavljati in upodabljati veliko idejo: Grka, ki sta v latinskem Rimu mamevala slovensko, sta presunljivo dokazovala katoliško edinstvo na grobu sv. Petra pred papeževimi očmi.

In v grškem, latinskem in slovanskem jeziku so Metodovi učenci peli pogrebne molitve ob Metodovem grobu, toda zadnjikrat! Nedolgo poslej so njihovi nasprotniki razdeljali njih delo in jih pregnali. Pod drugim podobnem pa niso mogli več najti tako čudovito popolnega umevanja te katoliške, narodne in mednarodne, naravne in nadnaravne vzajemnosti.

Kristus, domovina in narod so bili globoko spojeni in ekoraj pomešani pojmi v krščanskem pojmovanju obeh apostolov. Globoko sta ljubila svojo domovino in carigrasko cesarstvo, ki se je sploh imenovalo in ematralo za rimsko. V njunem življenju je mnogo podobnosti, ki dokazujejo njuno domoljubje. Toda cesarstvo je bilo v Cirilovem pojmovanju Kristusovo cesarstvo, cesar pa tako rekoč pooblaščenec za dobro vladanje narodov. Tako je Ciril spretno zavrnil ugovor Judov glede na kip, ki ga je v sanjah videl Nabukodonozor in ki ga je razložil prerok Daniel. Ugovarjali so: »Ti praviš, da je Mesija, ki ga pomeni skala, ki se je odrgala z gore in razbila kip, že prišel, ker so štiri države, označene po različnih sestavinah kipa, propadle. Toda rimsko cesarstvo še danes traja, to je namreč vaše carigrasko. Nikakor ne, je globoko odgovoril filozof; poganstvo rimsko cesarstvo je izginilo; danesje cesarstvo pa je Kristusovo in cesar vlada v Kristusovem imenu!«

V Cirilu torej ni bilo nič tistega, kar bi danes imenovali nacizem; v njem ni bilo izključevanja drugih narodov, kar bi danes z ne posebno lepo, na novo skovano besedo imenovali rasizem. Saj je navzlic vdanosti svoji domovini in svojemu cesarju

brez omahovanja postal vse tujemu, še napol barbaremu narodu. Sv. Metod je samo enkrat zopet videl Carigrad, proti koncu svojega življenja, po dvajsetletni odsotnosti. In kosti obeh Bizantincev počivajo v Rimu in v Moravski, daleč od Soluna, daleč od Carigrada, a na polju njunega apostolstva za Kristusa, za povzdig Slovanov v Kristusu.

Poglejmo še njuno katehezo o Kristusu v njegovi Cerкви.

Večkrat in pri mnogih pisateljih vzhodnih, tako imenovanih pravoslavni cerkvi, srečujemo trditve, da sta bila sv. Ciril in Metod prišasta tako imenovanih »narodnih« cerkva, da sta namreč hotela ne le narodno hierarhijo, ampak neodvisnost od Rima, cerkveno samostojnost (avtokefalnost). To pojmovanje nima nobene opore v zgodovinskih virih in ves način delovanja svetih bratov mu odločno nasprotuje. V Moravsko sta šla na prošnjo slovanskega kneza, po naročilu bizantinskega cesarja, brez nasprotovanja cerkvene oblasti. Bila sta navadna misijonarja, ko pa je bilo treba v pokrajini urediti cerkveno upravo, sta prišla v Rim. Vsi viri soglasno dokazujejo, e kakšnim spoštovanjem sta se klanjala rimski Cerкви, e kakim zaupanjem in s kako širokim srcem ju je sprejel papež, rimska duhovščina in ljudstvo.

Občudovanje, e katerim govori papežev knjižničar Anastazij o Cirilu, bi bilo nerazumljivo, če bi bil v njegovem misljenju količnejšim razkolne misli ali prizadevanje za neodvisnost od Rima; saj je Fotij takrat že nastopil proti Rimu in Anastazij je bil navzoč pri IV. carigraskem cerkvenem zboru (869), kjer je bil Fotij obojen.

Sveta brata sta vedela, da njuno apostoleko polje v Moravski in Panoniji spada k zahodnemu patriarhatu; nikoli nista niti najmanj skušala tajiti ali omejevati rimske pravice. Bili so pač prepri o cer-

kvenih pravicah, pa ne od paepžve strani, marveč s salzburskim, friškim in pasaveškim škofom, ki so v imenu že prej v Moravski in Panoniji izvrševanih pravic izpodbijali Metodovo nadškofovsko oblast, ki jo je Metod prejel naravno in izključno od papeža. In ugovarjal je papež sam, ne proti Metodu, marveč nemškemu škofu, Metodovim nasprotnikom. Strašne so besede Janeza VIII. h friškim škofu Anoen v pismu leta 873: »Tvoja predrznost in oblastnost preega ne le oblake, ampak samo nebo. Prisvojil si namreč pravice rimskega apostolskega prestola in si se drznil, kakor da bi bil patriarh, sediti nadškofa; in kar je še hujše, si bolj tiransko kakor cerkvenopravno ravnal s tvojim bratom Metodom, nadškofom in apostolskim legatom.«

Sv. Metod je vse kaj drugega, kakor pa so ga hoteli krivično predstavljati nasprotniki Rima.

Res sta slovansko hierarhijo želela ne le sveta brata, ampak to željo je pospeševal tudi papež. Če ne bi bili žalostni dogodki vsega tega razbila, bi bil Metod organiziral slovansko hierarhijo, kot kvas za obširnejšo cerkveno organizacijo, ki so jo zahodni Slovani dobili šele veliko pozneje. Metod je v ta namen že imel prvega podrejenega škofa (sufragana) in bil od papeža Janeza VIII. že pozvan, da predloži še drugega, da bi potem mogel posvetiti še druge škofo, kadar bi bila priložnost za ustanovitev novih škofij.

Gotovo so slovanski knezi, bizantinsko cesarstvo in nemški škofje imeli tudi politične namene, sv. Ciril in Metod pa sta si samo prizadevala, da bi Slovonom prinesla Kristusa in jih v ta namen rešila tistih vplivov, ki so tedaj žalili njihovo narodno čustvo, jim odujevali evangelij, ki so ga kot orodje tujega gospodstva oznanjali močniti, oboroženi in oblastni tujci.

(Dalje.)

KULTURNI OBZORNIK

Zvonimir Rogoz o delu pri češkem filmu in gledališču Ob priliki njegovega jutrišnjega nastopa v Drami

V soboto bomo po desetih letih zopet videli Rogoza v vlogi Hamleta na odru Narodnega gledališča. Ta umetnik je zapustil Ljubljano, ko je bil na višku svoje ustvarjalne moči in ko je dosegel velik uspeh s svojim gostovanjem kot Hamlet na Narodnem Divadlu v Pragi. Tja je bil angažiran in tam deluje že deset let. Dolga vrsta režij in lepih vlog pričata o velikih uspehih, ki jih je dosegel.

Kakor je znano, je deloval Rogoz tudi pri češkem filmu; nekaj tih smo videli tudi v Ljubljani — žal, ne vseh. Zanimalo me je, kako je premagal težkoče s češkim jezikom in na moje vprašanje mi je Rogoz odgovoril:

»Spočetka mi je delal jezik res težave, saj je eden izmed najtežjih, in Čehi so glede izgovorjave zelo kritični. V zgodovini češkega Narodnega divadla so primeri, da bi bil angažiran tujec, zelo redki. Pred pet in dvajsetimi leti na primer Ivo Rač ni mogel ostati pri češkem gledališču zaradi težav, ki mu jih je delal ravno jezik.«

»Kako je prišlo do vašega delovanja pri filmu?«

»Filmsko podjetje Barandor je postalo pozorno name zavoljo nekaterih mojih lastnosti, ki so pri filmu poleg igranja zelo važne, namreč fotogeničnost in izrazita mimika. Ker so prvi poskusi zelo dobro uspeli, mi je bila kmalu poverjena moja prva filmska vloga.

»Ali mi morete povedati, pri katerih filmih ste sodelovali?«

»Najprej sem sodeloval še pri nemem filmu. Prvi je bil »Črni plamen«, drugi »V džungli vele-mesta«. Z zmago v obojnem filmu pa je nastal v filmski industriji velik preobrat. Izkazalo se je, da je večina igralcev nemega filma pri govorjenju dialoga pred mikrofonom popolnoma odpovedala. Zato so poiskala filmska podjetja med gledališkimi igralci nov kader umetnikov. Moj prvi zvočni film je bil predelava Langerjeve veselice »Ferdia Pistora«, nato sem igral v filmih: »Ekstaza«, »Uboj

Igralec Zvonimir Rogoz iz Prage, stari znanec in ljubljenski gledališki občinstva, bo gostoval v Ljubljani jutri s Shakespeareovim Hamletom, v kateri je pri nas gotovo nedosegljiv.

Pred proslavo 50 letnice Joža Lovrenčiča

»Deveta dežela« na Rokodelskem odru

Igralska družina Rokodelskega doma v Ljubljani bo s svojo prvo prireditvijo proslavila 50 letnico pesnika dr. Joža Lovrenčiča. V nedeljo 21. aprila bo predredila akademijo s recitacijami njegovih del. Pevski zbor pod vodstvom g. Mava bo pel samo njegove pesmi, tako Jelčica in ptica, Goriske trte in mavovi kompoziciji ter večno mlado Jaz bi rad rudečih rož v kompoziciji pokojnega Prelovca. Slavnostni govor bo imel prof. Jakob Solar, na kar bo sledila scenična interpretacija Sholarja iz Trente. Za deklamatorji iz Očenaša: Pridi k nam Tvoje kraljestvo in Materi Milosti bo Cankarjeva pesla Sinje je morje. Po deklamaciji Legende o Mar. in pastirici Urški ter govornega zboru Naše zgodovine bo bral Čeketa Legendo o zlatem etudencu. Zadnja točka pa bo predstavljala prva vpisovitev Lovrenčičevih fantastično-simboličnih dramatskih prizorov Deveta dežela (iz zbirke 1917).

Deveta dežela je svojevrsen alegoričen dramatski prizor, ki je veljal vse doslej za neuporljivo knjižno pesniško delo. Igralska družina Rokodelskega odra se je z novimi načini odreke tehnike približala tudi temu delu ter ga bo postavila na oder v vsej njegovi fantastiki in simboliki, ki je zanimiva in jo zato ob tej priliki podajamo v vsebini.

Dejanje Lovrenčičeve »Devete dežele« se namreč godi v času narodne pesmi, to je v pravadnih dneh srednjega veka. Na nekem gradu so zbrani gospoda, domači in sosedje, ko je sin postal vitez in se odpravlja v svet. Oče, mati in sosedje govorijo iz iskustva ter hočejo opreči naslednjo vitezja, naj preveč ne upa v svet, od kod se bo pač vrnil, kakor so se vrnil oni, in se bo potem zadovoljil z življenjem, kakršnega živijo oni zadovoljno na svojih gradovih. Mati pozna sicer sina boljše in ve, da je zanj premalo cest, če bi hotel doseči, kar je že dolejal sanjal. Vse besede, ki jih sin sliši, so kakor luč, ki umira, in ne da nič nanje. Na svojo voljo da, ki mu bo svetila na pot. Mater sicer vestni sinova samozaveč, a obenem pove, da se ji budi težke slutnje, ki ji »ko mojske marne pripravljajo črn prt z okraški rdečimi — boleči«. V to razpoloženo se zaleteli pesem poljučega pevca, ki je bil vedno ljub gost na gradovih. Pevce poje pesem o svetu in nje-

v Ostrovnici ulici. »Ločitev gospe Eve«, »Kamin brez ognja«, »Življenje teče naprej«, »Stefanik«, »Mož iz tujine«, »Sedma velesila«, »Žena, ki ve, kaj hoče«, »Iz blata v lužo«, »Madla poje Evropi«, »Čeh kutnogorskih devic«, »Yachta«, »Obmejni junaki« i. dr.

»Kako ste se vičeli v svojedelo pri filmu?«

»K sreči dobro in zelo hitro. Marsikateremu gledališkemu igralcu je bilo težko »presedlati«, ker ima film docela drugo tehniko kot igranje na odru. Tako na primer nimata gledališka in filmska govorna tehnika niti najmanjše skupnosti, temveč sta si — skoro bi lahko dejal — nasprotni. Kar si v gledališču ne smeš dovoliti — zahteva film in zopet obratno. Oderski govor mora imeti čim več dinamike in barve v glasu, v filmu pa prevladuje samo dinamika izraza pri kar najmanjših glasovnih naporih in ima glavno vlogo intenziteta občutja, ki se ne sme izražati s premočnimi akcenti, kajti mikrofoni je zanje preobčutljivi in poleg tega zelo kritični. Kakor poveča filmska kamera vsako napako obraza, tako poveča mikrofoni vsako glasovno pretiravanje okrog 16 krat. Filmsko delo je izredno naporno. V primeru s njim moram imenovati delo v gledališču udobno. Ob pol osmih zjutraj se delo v ateljeju prične, okrog 20 pa konča. Igralci so domala ves dan na nogah ter morajo čakati v prahu in vročini svetilk na posamezne nastope. Kakor prizor, ki traja v filmu 10 do 15 sekund, filmajo včas po pol dneva. Zvok, luč, igra, vse se mora skladati in to je zelo težko doseči. Včasih je kriva luč, včasih kaka napaka v dialogu, zdaj pri tem, zdaj pri onem igralcu, da je treba že skoraj gotovi prizor prekiniti in po večkrat znova snemati.«

»Kakšni so honorarji pri češkem filmu?«

»Primerni, toda niti od daleč podobni hollywoodskim. Češki film nima tako velikih eksploatacijskih možnosti kot ameriški, angleški in francoski; posebno v zadnjem času je izgubil z ločitvijo Slovaške kakih 300 do 500 kinematografskih podjetij, v katerih so preje predvajali češke filme.«

»Kakšni so vaši vtisi o češki igralški umetnosti?«

»Nastala je, kakor velika večina gledaliških umetnosti raznih narodov, iz dilematizma, brez tuje pomoči, iz svoje zemlje in ljudi in lahko rečemo, da ima zaradi tega močne znake svojevrsnosti. Iz narodne duše je poglajala in nosi vse njegove značilnosti.«

»Kakšen je razvoj, ki ga je napravila v zadnjem času in kakšnih izraznih sredstev se poslužuje?«

»Tudi njo so zajele različne izrazne smeri, ki so preplavljale svetovna gledališča: impresionizem, ekspresionizem, pred tema seveda naturalizem in realizem. Ko sem prišel v Prago, je bilo gledališče v znamenju neorealizma, toda vse ti »izmi« so polagoma odmrli. Današnje ustvarjanje hodi druga pota. Kako bi ga imenoval? Zdi se mi, da ga je z besedami najbolje opredelil mladi režiser Narodnega divadla Jiří Frejka, ki je imenoval današnjo obliko igranja »neresnična resničnost«.

»Kakšen vtis napravlja v primeri s slovensko igralsko umetnostjo na vas češka?«

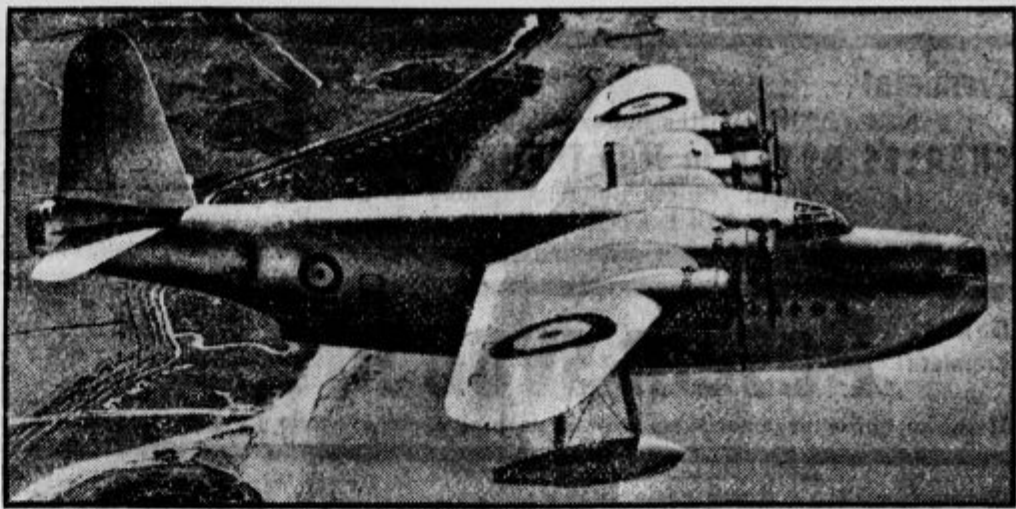
»Dejal bi, da je igra pri Čehih bolj umerjena, bodisi v kretnjah, bodisi v glasu. Velika intenziteta izraza se lahko doseže prav tako z manjšim hrupom in večjo discipliniranostjo igre. Čehi imenujejo to »civiliziranost«. Morda je vplival tudi film v tem pogledu na odsko oblikovanje. Preprostost zunanjih sredstev, zato pa čim večja vsebinska moč, odlikujeta češko odsko in filmsko umetnost.«

govih čudeših, ki jih še vedno doživlja, čeprav mu že »mlada leta umirajo«. Sin je vesel pesmi, ker je taka, kakor bi mu jo pevec vzel iz srca, in želi še nekaj več slišati in izvedeti o daljnem svetu, kamor namerava iti. Grajski norec, ki ni prišel prav do besede ob razgovoru vitezov, mora po pevca. Tako se konča prva elika etvarnega srednjeveškega viteškega obeležja, kakršnega vidimo, tudi v drugi sliki, le da pride v njej ob pevčevi besedi in čarovnikovi moči do izraza simbolika — svet devetih dežel: vsakdanjosti, nezadovoljnosti, notranjosti upora, ki ga predstavljajo giganti, pokrajina skrbi in strasti, ki se zaganja v kralja-človeka, dalje pokrajina »kralja Matjaža« — junaštva, kateri sledi potrajna učenosti in modrosti. Osmo in deveto deželo pevec le sanja in hrepi po njej, a čarovnik ju pričara, da ju vidijo kakor druge. Osmo pokrajina je dežela kreposti. Lepo je v tej deželi, a vanjo priti težko, saj je v njej popolnost doma, popolnost vseh kreposti in čednosti, ki kraljujejo neomejeno in uravnavajo vse v onstranstvo. Deveta dežela — kraljestvo lepote in resnice, kamor pridejo le poklicani in izvoljeni... Ob pogledu v čudežne dežele vsi mladeža viteza pregovarjajo, kaj bi se zadovoljil z domom in prvo deželo — vsakdanjostjo, a sin ne odneha in sklene, da »devet dežel poiskaj potjem v širni svet«. Tako je druga slika jedro svojevrstne igre, ki jo sproti vsak dan zase — kaj bi prikrivali — ako je res človek, tragično preživlja kot njen junak... Aladi vitezju ni zadovoljil se prvo deželo... Mladi vitez se ni ustrašil, šel je v svet, šel je skozi devet dežel. Doma na gradu ga v tretji sliki pričakujejo. Stari in drugi so prepričani, da se bo vrnil, da bo dal prav naukom starih glav in da se vživi v njihov svet ter da bo zbiral še dovpite na račun čarovnih dežel in strun, a so se uračunali: vitezov okol prinese liet »s sporočilom: Kdor je videl in doznal je vse, mu ni več do življenja in umre... Mladi vitez je prišel v deveto deželo...«

Navajamo vsebino teh dramatskih prizorov, ker je ta simbolika tako značilna za Lovrenčiča-pesnika, pa je slovenskemu občinstvu tako malo znana. Kakor bo vsa proslava pesnika lepa poklonitev delu tega izrazito katoliškega slovenskega pesnika, bo vpisovitev »Devete dežele« gotovo zanimiv dogodek za vse prijatelje pesnika, ki se bodo ob tej priliki gotovo radi udeležili te izključno literarne akademije.

— uta.

Uničenje knjig na Češkem. Iz Prage poročajo, da so marca meseca t. l. izdale nemške oblasti seznam neprimernih knjig, izvirnikov in prevodov okrog 2000 avtorjev, katerih ne smejo prodajati in jih morajo odstraniti iz javnih knjižnic. Seznam obsega 55 strani teksta. Knjige zaplenjuje policija. Zanimivo je, da so zaplenjene vse knjige ruskih avtorjev, kar meče interesantno luč na nemško-sovjetsko razmerje. Računajo, da bo na ta način uničenih kakih 3 milijone knjig na Češkem.

»Leteča trdnjava« nazivajo Angleži vodno letalo, ki ga vidimo na sliki. Je to štirimotorni hidroplan znamke »Sunderland«, ki so jih Angleži prvič uporabili v zadnjih bojih ob norveški obali in nad Severnim morjem. Angleži so si od teh letal mnogo obetali in so trdili, da so v zraku nepremagljivi. Toda Nemci trdijo, da so jim sestrelili že dve takšni »leteči trdnjavi«, eno nad Shetlandskimi otoki, drugo pa nad Oslom. Letalo »Sunderland« lahko vzame na krov več ton bomb in doseže pri polni obremenitvi srednjo brzino 320 km na uro. Njegov akcijski radij znaša 3000 km.

Nemške pomorske izgube v luči angleškega poročila

Angleško ministrstvo za informacije sporoča:

V začetku sedanje vojne je imela Nemčija, ne računajoč ladje, ki so bile v tem času še v gradnji, dve težki križarki, in to »Gneisenau«, ki so ga zdaj potopili Norvežani, in »Scharnhorst«, ki ga je pred nekaj dnevi težko poškodovala britanska vojna ladja »Renown«.

Nemčija je imela nadalje tri žepne oklopnice: »Admiral graf von Spee«, ki ga je nemška posadka potopila po bitki pri La Plati, »Admiral Scheer«, ki ga je torpedirala angleška podmornica, dočim je tretja žepna križarka »Deutschland«, ki je kasneje spremenila naziv v »Lützow«, zelo verjetno nesposobna za borbo, ker je bila v zadnjih bojih hudo poškodovana.

Nemčija je imela 6 lahkih križark. Ena je potopila britanska podmornica »Ursula« decembra 1939, drugo je torpedirala podmornica »Salmon« v decembru 1939, tretjo je potopila britanska podmornica 9. t. m., četrto so zadela z bombami britanska letala pri Bergenu 9. t. m., križarka »Karlsruhe« se je potopila 10. t. m., šesta križarka pa je bila zadeta od bomb britanskih letal tudi isti dan. To pomeni,

da so tri lahke križarke izgubljene, ostale tri pa tako poškodovane, da so nesposobne za akcijo.

Pravih rušilcev je imela Nemčija v začetku vojne 22, poleg njih še 11 rušilcev manjšega tipa in nekaj torpednih motornih čolnov. Z rušilci vred skupno 36 enot.

Od 22 pravih rušilcev je Nemčija izgubila dva v začetku marca, kar je priznalo nemško vrhovno poveljstvo samo, 1 rušilec je bil torpediran 9. t. m. v pristanišču Narvik, trije pa istotam zažgani. 1 rušilec so uničili britanska bombna letala 11. t. m., 7 nemških rušilcev pa je bilo potopljenih v Narviku 15. t. m. Zanesljivo pa se ve še za nekaj drugih rušilcev, da so bili vrženi iz borbe po bojih z raznimi enotami britanske vojne mornarice. To pomeni, da je končnoveljavno uničenih 14 nemških rušilcev od 22, kolikor jih imela Nemčija v začetku vojne, ne računajoč še one rušilce, ki so toliko poškodovani, da ne bodo več sposobni za borbo.

S koliko bojnimi ladjami se razpolaga danes Nemčija? Ostala ji je še ena težka križarka, ena žepna oklopna križarka, morda ena mala križarka in 8 rušilcev poleg nekaterih manjših enot in podmornic. V teh računih pa ni računna nobena vojna ladja, ki je bila morda spuščena v morje, odkar se je vojna pričela.

Tako britansko ministrstvo za informacije. Nemško vrhovno poveljstvo pa je doslej priznalo izgubo 1 žepne oklopnice, 1 težke križarke, dveh lahkih križark in štirih rušilcev.

ŠPORT

Tekma med Ljubljano in Slavijo (Varaždin) se bo nadaljevala

Mnogim je še v spominu jesenska prvenstvena tekma med našim ligašem in varaždinsko Slavijo v Ljubljani. Kakor je znano je tedaj prišlo na igrišču do neredov in je tedaj sodnik predčasno zaključil tekmo z rezultatom 3:3.

Poslovni odbor Hrvaške nogometne zveze pa je na svoji zadnji seji v torek zvečer sklenil, da bosta oba kluba tekmo odigrala do konca. Tako bo varaždinska Slavija gostovala še enkrat v

Ljubljani. Podaljšek tekme bo trajal še 15 minut. Termin za podaljšek pa bo določen pozneje.

Poslovni odbor je prav tako razveljavil svojo odločitev, da varaždinski Slaviji ni bilo treba igrati proti Splitu v Splitu in da so Varaždinci to tekmo par forfait pisali sebi v prid s 3:0. Split je bil tedaj diskvalificiran, ker je nastopil s suspendiranim igralcem Kuljišem. Pritožbi Splita je torej upravni odbor ugodil. Tudi ta termin za tekmo ni bil še določen.

Otvoritev teniške sezone na Iliriji

Teniška sekcija odvarja te dni na svojih igriščih pod Cekinovim gradom letošnjo teniško sezono. Igrišča so vsa prenovljena za igro.

Teniška sekcija Ilirije bo tudi letoš polagala posebno važnost na družabnost in zato bodo vsem igralcem tako začetnikom kot tudi že izurjenim igralcem na razpolago partnerji za igro. Sekcija bo v začetku maja priredila tudi dva tečaja in sicer enega za začetnike, drugega pa že za bolj izvežbane igralce.

Vsa podrobnejša pojasnila glede igranja in višine prispevka, dobijo zainteresirani vsako dopoldne in popoldne pri oskrbniku na teniških igriščih pod Cekinovim gradom.

Prvenstvo Slovenije v rokoborbi

SSK Maraton priredi dne 28. aprila t. l. v svojem društvenem domu v Rušah prvenstvo rokoborcev poedincev vseh kategorij za naslov prvaka Slovenije v grško-rimskem slogu za l. 1940.

Pravico nastopa imajo vsi verificirani člani klubov, včlanjenih v STAZ in to po največ trije člani kluba za vsako kategorijo.

Tehnanje atletov se začneja točno ob pol 12 ter ima vsak atlet pravico do trikratnega tehtanja.

Vsak atlet mora imeti na sebi pravičen ter čist dres in suspensor (kopalko), copate ali nogavice. Tekmuje se po pravilih JTAS ter se vsak nediscipliniran nastop najhujše kaznuje.

Eventuelni protesti se morajo vložiti takoj na licu mesta s kavčico 50 din, ki se v nikakem primeru ne vrne ter gre v prid STAZ v Mariboru.

Predtekmovaljase se pričnanja točno ob 13 ter se imajo atleti najkasneje do 12.45 javiti vstopno tekmovaljano.

Priprave za ustanovitev Slovenske zimske športne zveze

Akcijski odbor Jugoslovanske zimske športne zveze sklicuje za soboto 27. aprila ob 20 v damski sobi kavarne Emone sestanek delegatov vseh klubov v Sloveniji, da se bo pregledalo in dokončno pripravilo pravila. Akcijski odbor je sestavil pravila na podlagi mnenj, zbranih na sestanku s klubi v Ljubljani, Mariboru in na Jesenicah ter je skušal v pravih zjeti vse izražene želje in mišljenja. Pravila bodo predložena takoj po sestanku oblastem in se bo sklicala ustanovna skupščina slovenske zveze še v maju, tedaj pred glavno skupščino Jugoslovanske zimske športne zveze, ki bo 9. junija t. l.

Prvenstvo v II. razredu

V Ljubljanski skupini drugega razreda se bje ogorčena borba za prvo in drugo mesto med nič manj kakor 5 klubi. Grafika, Moste, Korotan,

Mladika in Slavija imajo enake izgleda, da si osvoje prvo mesto, ali da drug drugega izpodrinejo na zadnje mesto. Trenutno v tej skupini vodi Grafika, Moste pa so ji nevarno za petami. Nedeljska tekma Moste : Grafika, ki bo na igrišču Mladike popoldne ob 16.30, bo nedvomno dala kandidata za prvo mesto. Ta tekma obeta biti prav zanimiva, ker se bosta oba kluba potrudila, da izvojujeta čim boljši rezultat in da si na ta način zagotovita vodstvo v svoji skupini. V predtekmi ob 15.30 nastopita v prvenstveni tekmi mladinski moštvi Most in Jadrana.

Hrvaška reprezentanca je odpotovala v Švico

Včeraj ob 22.25 je odpotovala iz Zagreba v Švico hrvaška nogometna reprezentanca, ki bo igrala v nedeljo v Bernu proti švicarski nogometni reprezentanci. To je prvi nastop hrvaške nogometne reprezentance izven naših meja in zato vlada razumljivo v Zagrebu za to srečanje veliko zanimanje.

Hrvaški nogomet bo v Bernu predstavljala naslednja enajstorka: Glaser-Suprina, Belošević-Jazbec, Jazbinšek, Kokotović-Cimermančič, Wöfl, Lešnik, Antolčević in Matekalo.

Poleg igralcev potujejo v Švico predsednik dr. Ivo Kraljevič in kapetan Jozo Jakopič in trije poročevalci zagrebških dnevnikov.

Prireditve ljubljanske kolesarske podzveze

Vse klube člane LKP s tem obveščamo, da je upravni odbor na predlog g. teh. referenta določil naslednje termine svojih prireditev in sicer:

1. junija 1940. Cestna dirka za prvenstvo podzveze na cesti Ljubljana—Novo mesto in obratno 140 km
2. 14. julija 1940. Dirkališčna dirka na dirkališču ZSK »Hermesa«.
3. 8. sept. 1940. Gorska dirka na progi Ljubljana—Turjak.

Vsi klubi naj gornje termine pri določanju datumov svojih prireditev upoštevajo, da ne bo potem kakršnih koli zmot.

Istočasno vse klube obveščamo, da priredi DKSK »Edinstvo« medklubsko kolesarsko godzno dirko v Zg. Šiški. Dirka bo v nedeljo 28. aprila ob vsakem vremenu.

Slov. kolesarska zveza sklicuje za nedeljo, dne 21. t. m. tretji sestanek kolesarskih športnikov in simpatizerjev. Sestanek bo ob 3 pop. »Pri slemem Janezu« v Dravljah (Celovška cesta) in bo na njem predaval predsednik zveze g. podpolk. J. Jaklič.

STK Moste, Drevo sestanek na katerega se vabijo vsi aktivni igralci.

SK Mladika, Danes ob pol 8 zvečer bo obveščena sestanek za vse igralce. Važno zaradi nedeljske tekme. Po sestanku odborova seja. — Turjak.

Jegličev akademski dom

bo spomenik slovenskemu vladiki.
Vsi zavedni Slovenci darujte v ta namen!

Nemški vojaški poveljniki, pod katerih vodstvom se razvija nemška akcija na severu Evrope: od leve proti desni: pehotni general von Falkenhorst, vrhovni poveljnik vseh nemških sil, ki operirajo na Danskem in Norveškem, generalni poročnik Geissler, admiral Carls, letalski general Kaupisch in generalni admiral Saalwächter.

Gospodarski boj za Balkan

»Enco« — angleška družba za sklenitev blokadnega obroča na jugovzhodu Evrope

15. aprila je bila vpisana v londonski trgovinski register delniška družba, katere edini delničar je britanska država. Nova delniška družba je bila ustanovljena z namenom, da bo v balkanskih državah nakupovala vse vrste blaga, za katerega se zanima tudi Nemčija. Gospodarski boj za Balkan je s tem stopil v odločilno fazo.

Roodlane je ena najbolj živahnih londonskih poslovnih ulic. V njej stoji velika poslovna palača »Plantation House«, v kateri se bo naselila te dni ustanovljena »English Commercial Corporation Ltd.« 15. aprila je bila družba vpisana v trgovinski register in v rubriki o njenih namenih stoji napisano: nakupovanje blaga in surovin v jugovzhodnih evropskih državah kakor tudi splošna poglabitev trgovskih odnosov med Veliko Britanijo in temi državami. V rubriki delničarjev je zapisano: zaklad vlade Njegovega Velikanstva. Rubrika, v kateri naj bi bila napisana višina delniškega kapitala, pa je ostala prazna. Še isti dan, ko je bila družba vpisana v register, so bili že urejeni njeni poslovni prostori v »Plantation House« v Londonu.

Nekaj dni poprej je ustanovitev te družbe naznanil finančni minister Sir John Simon v spodnji zbornici. V kratkih in jedrnatih besedah, kakor je njegova navada, je omenil, da je vlada smatrala za potrebno ustanoviti zasebno delniško družbo in si z njo ustvariti novo orožje v blokadni vojni. Naloga te družbe bo nakupovati v Jugoslaviji, Madžarski, Romuniji in Bolgariji v prvi vrsti, v drugi vrsti pa tudi v Grčiji in Turčiji, surovine vseh vrst, živila, po potrebi pa celo nekatere industrijske produkte, in to vse proti plačilu v gotovini, to je v zlatu ali zlatih devizah. S tem naj bi družba učinkovito pripomogla na preči blokadni obroč, ki ravno na Balkanu kaže občutljivo špranjo. Sir John Simon je dejal še, da bo »English Commercial Corporation«, ki je že imenoval s kratko »Enco«, sodelovala z že obstoječimi ustanovami, z oddelkom za zunanjo trgovino in oddelkom za izvozne kredite, da pa bo tudi po svojih močeh pospeševala izvoz angleškega blaga v te države, v kolikor bo izredno gospodarsko stanje v Angliji to dopuščalo.

Drugega ni sir John Simon ničesar povedal. Šele počasi se je, angleška, pa tudi druga javnost pričela zavedati nenavadnega in velikopoteznega značaja tega načrta. Prvič se je v angleški zgodovini zgodilo, da je vlada podpisala ves delniški kapital neke zasebne družbe; tudi »kolonialne družbe« iz preteklega stoletja so bile samo koncesionirane firme, ki pa so obratovale z zasebnim kapitalom. Drugič je važno, da je vlada sporočila javnosti, da stoji za »Enco« finančna moč vsega britanskega imperija. Neki angleški časopis je zapisal, da je treba to smatrati tako, kakor da je vsakdo od 500 milijonov britanskih podložnikov delničar »Enco«. Bilane družba ne bo objavljala, vsaj ne, dokler traja vojna. Iz tega sklepajo, da bo obseg poslov izredno velik in da bo krepko posegel v proračun finančnega ministrstva.

Slediti je javnost izvedela, da je vlada imenovala za generalnega ravnevalca in predsednika nadzorstvenega odbora nove družbe lorda Swintona. To ime v Angliji mnogo pomeni. Lord Swinton je star 61 let in je vse svoje življenje posvetil službi za Anglijo, vsaj tako pišejo angleški listi. Služil je najprej v kolonijah, potem v Londonu, bil je 15 let član vlade, in sicer po vrsti kolonialni, trgovinski in letalski minister. Bil je predsednik največjih južnoafriških zlatih rudnikov in je zastopal Anglijo na številnih mednarodnih trgovinskih in industrijskih konferencah. Vedla za zadržanega, naravnost trdovratnega človeka, o katerem je znano, da nobene stvari v življenju, ki se je je lotil, ne popusti, dokler ne doseže, kar je hotel.

Ta mož, ki mu bodo pomagali drugi industrijski in bančni kralji londonskega Cityja, bo zdaj v imenu Velike Britanije vodil gospodarski boj na Balkanu. Ker bo plačeval v gotovini, njegov položaj ne bo tako neugoden, če pomislimo, da Nemci plačujejo balkanske surovine in blago z industrijskim izdelki vseh vrst, železniškimi tračnicami, naočniki, zaponkami, glasbenimi instrumenti in aspirin tabletami. Lord Swinton je že poslal svoje agente na najbolj važne točke na Balkanu, in že se odprle pisarne, v katere dežujejo kablogrami iz Londona.

V Londonu pravijo, da bo boj hud, kajti do-

bro vedo, da ima Nemčija že veliko prednost. Z izjemo Turčije, katere izvoz v Nemčijo je od pričetka vojne zdrknil skoraj na ničlo, in Grčije, ki je svoj tobak izvažala le v Nemčijo po morju, zdaj pa ji je to zaradi blokade onemogočeno, so vse druge države več ali manj povsem pod gospodarskim vplivom Nemčije — tako pravijo v Londonu. Leta 1939 je Nemčija kupila 70% bolgarskega izvoza, 43% romunskega, 56% madžarskega in 44% jugoslovanskega izvoza. Udeležba Anglije in Francije na izvozu teh držav je bila lani povsod pod 10% razen v Romuniji.

V Londonu pravijo nadalje, da ne gre pri vsej tej stvari samo za romunski petrolej, nego tudi za jugoslovansko koruzo, za madžarsko pšenico, za bolgarski tobak in olivno olje ter za romunski bombaž kakor tudi za številne polprepletnite kovine itd. Boj lorda Swintona za Balkan se je torej pričel. Kakšen bo njegov izid, ne moremo prerokovati.

Delo prehranjevalnega odbora v Ljubljani

Ko se je lani začela evropska vojna, je naša država izdala uredbi, po kateri morajo mesta urediti velike zaloge hrane. Mestna občina ljubljanska je glede na druge naloge ustanovila zaščitni odsek, ki je dobil pododdelek: prehranjevalni odsek. Delo tega odseka, ki ima svoj odbor, v katerem sodelujejo občinski svetniki in strokovnjaki, je v glavnem v urejevanju zalog rezervne hrane. Občinski svetnik Bahovec Josip, ki načeluje odseku in ki je kot trgovec gotovo najbolj izkušen za vodstvo tako odgovornega dela, kakor ga mora opraviti ta odsek, je večeraj dal zastopnikom časopisa izjavo o dosežanih ukrepih prehranjevalnega odseka.

Po uredbi o rezervni hrani bi si morala občina ljubljanska nabaviti 255 vagonov pšenice, 12 in pol vagona olja oziroma masti, 12 in pol vagona sladkorja, šest vagonov soli, en vagon kavinskih primesi, štiri vagonne žitne kave in 46 vagonov koruze, ječmena oziroma fižola. Največje težave je imela mestna občina zaradi pomanjkanja denarja. Obljubljeno je bilo sicer posojilo od Hipotekarne banke, od direktorije za prehrano in od ministrstva za kmetijstvo v ta namen. Končno pa je bila občina navezana na Mestno hranilnico ljubljansko, ki je tudi dala prehranjevalnemu odseku potrebno gotovino. Za dobavo rezervne hrane so prišli v poštev le dobavitelji iz prve roke. Pri sprejemu ponudb sta bila vedno navzoča načelnik in en uradnik, o nakupu in presoji posameznih ponudb pa je vedno odločal celokupni prehranjevalni odbor.

Takoj v začetku svojega delovanja je odsek nakupil 100 vagonov pšenice, štiri in pol vagona masti, en in pol vagon olja, štiri vagonne fižole in dva vagona ječmeneve kave. Zagotovil pa si je tudi dobavo šestih vagonov soli in enega vagona kavinskih primesi. Dočim je občina vse druge naloge plačala v gotovini, ji soli in kavinskih primesi ni bilo treba, ker sta se monopolna uprava in Kolinska tovarna v Ljubljani obvezali, da bosta imeli to zalogo za občino vedno na razpolago. Dosti težav je imel prehranjevalni odsek tudi zaradi skladišč, saj je bilo treba vse nakupljeno blago varno vskladiščiti. Odbor je vzel v najem skladišča na Dolenjski cesti, v Štepanji vasi, v Trnovem in na Viču. S štirimi mlinarji v okolici Domžal, in sicer z I. Nastranom, Francetom Majdičem, Ivanom Kuraltom in Francem Skerjancem pa so bile sklenjene pogodbe za mletje žita.

Pri prevzemanju nakupljenega blaga je bilo treba blago vedno kvalitativno in kvantitativno prevzemati. Pri tem težkem in odgovornem poslu je pomagala ljubljanska Borza proti najmanjši oškodnini. Tudi uprava dolenjskega kolodvora, na katerega je bil usmerjen ves dovoz nakupljenih živil, je poizkušala pomagala, da se je prevzem in odvoz opravil v najlepšem redu. Blago je sedaj strokovno vskladiščeno, tako da je vsaka pokvara izključena. To veliko zalogo rezervne hrane bo treba seveda izmenjavati. Izmenjava bo zaloga le enkrat na leto, to pa zaradi tega, ker mestna občina ne misli s tem oškodovati svobodne trgovine.

Ker pa je občina pravočasno nakupila živila, ki se sedaj močno dražijo, bo pri izmenjavanju nastala razlika v cenah. Občina pa dobička ne bo iskala. Izmenjava živil bo opravljena namreč na ta način, da bo odsek za prehrano odstopil živila socialnim mestnim ustanovam po lastni ceni, pri čemer bo priratal samo svoje stvarne režijske stroške.

Nočni požar v St. Vidu

V noči od srede na četrtek je Šentvidčane zbudil okrog polnoči plat zvona, ki je klical na pomoč. Z velikim plamenom je tedaj že gorelo ogromno gospodarsko poslopje veleposelnika Franca Ježka, po domače »Pikca« na Poljanah pri St. Vidu nad Ljubljano. Ker je bilo gospodarsko poslopje polno sena in krme ter so bile dalje v njem razne shrambe, v katerih je oženj našel obilo goriva, je plamen skoraj v nekaj minutah zajel vse poslopje. Prvi so prihiteli gasilci iz Vižmarji in iz St. Vida, ki so pa mogli le malo pomagati. Na Poljanah imajo namreč vodo iz ljubljanskega vodovoda naravnost iz Kleč. Ker ta vod nima svojega rezervarja, voda nima zadostnega pritiska, zaradi česar se gasilci ljubljanske vode niso mogli poslužiti. Šentvidski gasilci so zato napeljali 700 metrov dolg vod od svojega gasilskega doma v Šent Vidu do pogorišča in so pri tem morali cevi napeljati tudi čez železniški tir. Ker je med gašenjem šlo nekaj vlakov po progi, so morali cevi ponovno razklapljati in prekiniti gašenje. Na pomoč so tudi prihiteli ljubljanski prostovoljni gasilci, ki pa niso mogli pomagati, ker ni bilo vode. Šentvidski gasilci so s svojo motoriko gasili, kolikor so mogli, vendar poslopja ni bilo mogoče rešiti. Vestno so varovali sosednje hiše in skrbeli, da se ogenj ni razširil. Gospodarsko poslopje je temeljito pogorelo. Je eno največjih v občini, saj je bilo dolgo 30 metrov in široko 13 metrov. Gospodar je imel poleg vsega drugega shranjene krme za 20 glav goveje živine in več konj. Zaradi tega je škoda seveda zelo velika. Krita pa je le na pol z zavarovalnico. Ljudje sodijo, da je bil oženj podtaknjen in da je začelo goreti že okrog dvanajstih. Gasilci so glavni požar podušili okrog pol 4. ure zjutraj, vztrajali pa so na pogorišču do ranega jutra in razkopavali tleče ostanke. Na pomoč so prihiteli tudi gasilci iz Zg. in Sp. Šiške, Podutika, Dravelj in Guncelj. Škoda cenijo na 200.000 din, ker je uničeno tudi vse zidano poslopje, v katerem je telo še danes ves dan.

Jesenice

»Materinski dan« v Krekovem domu proslavi Vincencijeva konferenca z ljubkim sporedom v nedeljo 21. aprila ob 3 popoldne. Nastopijo otroci iz vrta mladinskega zavetišča v Krekovem domu. Manice, pohitte in pripeljejo svoje malčke! Obvezne okrožne tekme triglavskega fantovskega okrožja bodo 28. aprila ob pol 10 popoldne v telovadnici Krekovega doma. Člani, ki se pripeljejo z vlakom, naj se udeležijo sv. maše ob 8 v župni cerkvi.

Kino Krekov dom predvaja v petek ob 8 zvečer in v soboto ob 4 popoldne najnovejši Alfa film »Nevhita v majus«, zvečer ob 8 se predvaja glasbeni velfilm »Življenec«. Za dodatek drug tednik.

Lepo uspela akademija na Brezovici

V Katoliškem domu na Brezovici pri Ljubljani je bila v nedeljo, 14. aprila lepo uspela telovadna akademija, ki sta jo pripravila tamkajšnji FO in DK. Akademijo, ki se je pričela z državno, končala pa s fantovsko himno in »Povsod Bog«, so obiskali poleg drugih tudi velik prijatelj mladine, domači župnik g. Andrej Lavrič, župana občine Brezovica g. Novak in občine Log g. Jare ter drugi. ZFO je zastopal g. Jože Hvale, oborožja pa gg. Crnivec, Pliberšek in Serjak. Posamezne točke, druga boljša in lepša od druge, vse pa pohvale vredne, so se vrstile lepo v redu in brez napak ter bile predmet splošne pozornosti in odobravanja. Globok vtis na vse navzočne, zlasti starše pa tudi mladece same, je napravila njihova zaobljuba zvestobe organizaciji, Bogu, narodu in državi, ki so jo mladi slovesno izrekli in položili v roke svojemu neumornemu duhovnemu voditelju g. kaplanu Komanu. Zelo ganljiv je bil prizor po tej zaobljubi, ko je voditelj mladev pripel vsakemu posamezniku na mlada, na vsako borbo pripravljena prsa, znak fantovske organi-

zacije, jim čestital, g. kaplan Koman pa jih s krasnim nagovorom proglasil za člane mladčevske organizacije ZFO. Globoko zasnovan nagovor akademika Lojzeta Pezdirja vsej mladini, zlasti staršem, je vžgal in navdušil tako, da se je dvorana kar tresla. Telovadci na bradlji so pokazali nekaj zelo dobrih vaj in mnogo smisla za lepoto. Prednjačil je mladi Vinko Mravljec, ki je pokazal zlasti pri svoji poljubni prosti vaji take prvine, da bi delale čast vsakemu mednarodnemu tekmovalcu. Le tako naprej! Poudariti je zlasti dejstvo, da je pokazala vse to Brezovica sama s svojimi lastnimi močmi, kar je treba še posebej pohvaliti.

Iz Julijske Krajine

Vinska razstava. Dne 20. in 21. aprila bo v Krmini razstava goriških vin; to bo tretja tovrstna razstava v tem furlanskem mestu, ki leži tik pred vrati slovenskih Brd. Določena je za goriško pokrajino, povabljeni pa so tudi vinorejci iz okolice Cedad. Udeležilo se je bo 40 najboljših in najumnejših vinogradnikov. Zlasti bodo zastopana Brda z Višnjevikom na čelu.

Verdijev »Othello« v Gorici. V sklopu slavnosti in prireditve, ki jih obhajamo v tem mesecu v Gorici v proslavo dvestoletnice goriškega gledališča, smo dne 3. in 5. aprila doživeli tudi dve izredni predstavi znane Verdijeve opere »Othello«. Močna in pretrpetljiva žaložnja velikega Angleža, ki jo je še nedosegljivi Verdi sklesal v mojstrovino svetovne glasbe, je v občinstvu globoko odjeknila in nepozabno učinkovala. Zasedba in izvedba močno umetnine je bila za goriške razmere naravnost sijajna. Solisti, zlasti sopran, bariton in tenor, so bili res pevci-umetniki, ki so želi viharje priznanja, pa tudi zbor je bil docela kos svoji težki nalogi. Orkester se je poglubil v prelest Verdijeve glasbe in je nudil redek užitek. Goriško občinstvo, ki ima le malokrat priliko slišati in videti kaj lepega, umetniškega, je bilo presenečeno, očarano. Ker je pričakovalo nekaj posebnega, je oba večera kljub visoki vstopnini — prvi sedeži so stali 40 lir — napolnilo gledališče.

Vrsta novih trgovskih ladij. V soboto, 6. apr. je bila v ladjedelnici v Trzinu spuščena v morje nova 10 tisoč tonska trgovska ladja. Ladjo je naročila italijanska brodatarska družba »Sidarma« na Reki. Nova ladja je šesta izmed šestorice novih ladij enakega tipa, katere je za omenjeno družbo v zadnji dobi zgradila ladjedelniška družba »Cantieri Riuniti del Adriatico« (Združene jadranske ladjedelnice), ki imajo svoje delavnice pri Svestem Marku v Trstu in v Trzinu. Kakor poročajo listi je ta reška družba naročila sedaj že šest novih blagovnih ladij, 3 motorne cisterne po 12 tisoč ton in 3 motorne trgovske ladje po 100 tisoč ton. Trojico teh novih ladij bodo gradili v ladjedelnici pri Sv. Marku v Trstu, trojico pa v Trzinu.

Na delo v Nemčijo. Iz Kobariškega kota bo v kratkem odpotovalo okrog 30 naših fantov in mož na sezonsko kmečko delo v Nemčijo. Kakor lani, gre tudi letos nekaj desetstisoč poljskih delavcev iz starih pokrajin v Nemčijo. Tem ljudem se bodo pridružili tudi naši delavci. Ker pa naši ljudje znajo nemški, bodo večino dela prideljeni raznim skupinam kot tolmači. Nekateri poročeni vzamejo s seboj tudi svoje žene. Kot zanimivost naj dodamo, da nad 40 let starih delavcev ne sprejmejo na delo.

Po svetu

Briketi iz listja. Danski inženir Rossen je iznašel način, kako se da drevesno listje pripraviti za prvovrstno kurivo, in je dal to svojo iznajdbo patentirati. Listje pa tudi smrekove in borove igle, se zmeša, kemično prepravi in slednjič stisne v obliko briketa. Ti briketi imajo po zatrtjanju iznajditelja zelo veliko gorilno moč. Produkcija teh briketov je zelo poceni.

Najstarejši diplomatski dokument o odnosih med Evropo in zemljo vzhajajočega sonca bo razstavljen na letošnji italijanski kolonialni razstavi v Neaplju. To je dokument, ki spada v zgodovino razvoja katoliških misijonov na Japonskem. Dokument datira iz leta 1585. Takrat je bilo na Japonskem že okrog 200.000 katoličanov. To je tedanjega mikada napotilo, da je vzpostavil zveze svoje države z Vatikanom. Napisal je dolgo zahvalno pismo na naslov papeža in jo poslal v Evropo. Poslanico so nesli v Evropo dva japonska cesarjeveča, dva člana visokega japonskega plemstva in dva jezuita. Delegacijo je sprejel papež Gregor XIII. in po njegovi smrti še papež Sikst V. Poslanica se med drugim v prijaznih besedah izraža po pomenu krščanstva.

22 katoliških pilotskih šol v Ameriki. Med kolegiji in visokimi šolami, ki so jih ameriške letalske oblasti priznale kot središča za vzdrževanje civilnega letalskega kadra, je tudi 22 katoliških ustanov. V teh 22 pilotskih šolah se katoliški študentje vadijo, da bodo lahko stopili v civilni letalski kader in v rezervo vojnega letalstva.

Angleška dekleta so prevzele službo moških v živalskih vrtovih. Londonski listi stalno poročajo o tem, kako angleške žene in dekleta prevzemajo službe, ki so jih doslej opravljali moški. Med njimi so takšni posli, o katerih bi človek mislil, da jih ženska nikakor ne more opravljati. V živalskem vrtu v Cheshtru je moralo sedem čuvajev, ki jim je bila poverjena skrb za divje živali, pod orožje. Na njihova mesta je prišlo sedem mladih deklet, od katerih sta najmlajši komaj 15 let. Ena od teh je prevzela v svojo oskrbo levega, deset po številu. Zverine jo kar dobro ubogajo in jo imajo radi, tako da Dolia — tako je ime hrabri deklici — smeje pripoveduje, da bo zadovoljna, ako bi mogla kdaj svojega moža tako lahko krotiti kakor zverine. Druga petnajstletna ima v oskrbi male opice in pravi, da je mnogo bolj prijetno igrati se z njimi, kakor pa s porcelanastimi lutkami.

Nenavaden medicinski primer so pred kratkim doživeli v bolnišnici v Stockholmu na Švedskem. V bolnišnico so pripeljali spečega moža, ki je zaspal v kavarni za mizo. Natakariji so se trudili, da bi ga prebudili, toda zaman. Poklicali so reševalni avto, ki je moža odpeljal v bolnišnico, kjer pa so se zdravniki prav tako celih 24 ur zaman trudili, da bi ga prebudili. Po 24 urah pa se je mož nenadno sam zbudil in bil takoj po prebujenju povsem svež. Razločno je povedal svoje ime, s čemer so zvedeli, da je možakar zelo ugleden stockholmski meščan. Toda ko so hoteli zdravniki od njega izvedeti kaj o vzroku njegovega čudnega spanca, je mož v nekaj hipih spet znova trdo zaspal in se ves dan ni prebudil. In spet je bil ves trud zdravnikov, da bi ga zbudili, zaman. Šele, ko se je drugič prebudil, je povedal, da je prvič v življenju vzel spalni prašek in sicer, kakor se je izkazalo tako veliko količino, ki bi vsakemu drugemu zadostovalo za polovanje v večnost.

Tromsø, važno пристanišče na severu Norveške.

Otroški kotiček

ZAČARANI GOZD

(95) Mali Peterček je zelo lepo spančkal. Svojega neločljivega medvedka je držal v rokah. Čarovnica je zavijetela svojo palico nad njegovo glavičo. Tako, tudi ta se nekaj časa ne bo prebudil.

(96) Previdno ga je čarovnica dvignila iz postelje in ga nesla v naročju po dolgem hodniku na balkon, kjer je stala njena metla.

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; žentlovanjski oglaš 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglaš se plačuje takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonsko, 3 mm visoka petlinna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

ROMANJA

Marija Trsatska — Rab

ali »Marija Zdravja« — Split—Hvar! — Binkoštno romanje, najprijetnejši izlet po morju na najlepše otoke! — Polovična vozina! Od 25. aprila 20 din več! Brezplačna navodila pošlje: »Po božjem svetlu«, Ljubljana, Sv. Petra nasip 17 a.

Službe iščejo

Kuharica

želi službe v župnišču. — Ponudbe upravi »Slov.« Maribor pod »Sposobna 506«.

Trgovski pomočnik

železninar, prost vojaščin, z dežele, želi namestitve. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 5601.

Strojniki

ključavničar, z 20-letnim službovanjem parnih zag. želi premeniti službo. — Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Zaga« št. 5439.

2 krojaška pomočnika

za velike komade, eden tudi za damsko, isčeta stalne službe. Naslov v vseh poslovalnicah »Sl.« pod št. 5565.

Lesni manipulant

mlad, neporočen, vojaščin prost — želi namestitve v večjem podjetju kot uradnik, prevzemalec ali prodajalec. Zmožen je sam voditi trgovske posle ter v to svrhu nudi potrebno kaveljo, kakor tudi lastno obrt lesne, zagarske in mlinske trgovine. Cenjene ponudbe na upravo »Slovenca« Maribor pod »Agilen 510«.

CEVI

za odvoke stranišč, dimovođe, »SALONIT« valovite strehe, šablone in ves ostali

gradbeni material dobite pri

„MATERIAL“

trgovina s stavbenim materialom

lastnik MIRO VOVK

LJUBLJANA, Tyrševa c. 36 b

Telefon 27-16 Brzoi. »MATERIAL«

Službodobe

Mizarskega pomočnika

in vajenca sprejme štigl Milan, »Trata«, št. Vid nad Ljubljano.

Krojaškega pomočnika

za boljša dela sprejme takoj modni atelje za dame in gospode Pipan Janca, Slov. Javornik 93.

Mežnarja in organista

samo pridnega in vestnega, sprejme župni urad Bučka, Oglasiti se do 20. aprila.

Pekovski pomočnik

sposoben vseh del spajajoče stroke, kateri je tudi raznašalec kruha — dobi službo. — Prednost imajo lastniki koles. Fr. Dokl, Ruše.

Kupimo

Večje partije lesa

vsake vrste, posebno borove žagane trame 2—6 m in »stafle« — kupujemo. — Hojnik Josip, Celje.

Denar

25.000 din posojila

za dovršitev nove hiše, iščem proti vknjižbi na prvo mesto. Posojilo se vrne, event. se da samski osebi tudi življenjska oskrba pri maločlanski pošten družini v lepem kraju v Savinjski dolini, blizu kolodvora. Ponudbe podružn. »Slov.« v Celju pod »Sigurno«.

Oglašujte v edino uspešnem dnevniku »Slovenca«!

Prodamo

Mlekarno

prodam ob glavni cesti. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 5863.

Breskve, višnje

česnje, nizke vrtnice, vinsko trsje — vse odlične kakovosti — kupite v Drevesnici Jelen, št. 113 Velenje.

Karlovački rizling

na zalogi pri M. Cesar, vinska trgovina, Ljubljana VII., Gasilska ulica 3, telefon 23-96.

Cepljeno trsje

prvorazredno, 1 din komad, divjaki korenjaki — nudi Franjo Zlher, Zamočani, Sv. Marjeta pri Moškanjcih.

Premog

koks, drva nudi

I. Pogačnik

Ljubljana, Bohoričeva 5

telefon 20-59

Postrežba brezhibna

Posrestva

Dobro ohranjeno hišo

kupim proti takojšnji gotovini. Oferte v upravo »Slov.« pod »Gotovina« št. 5865.

Posestvo v Zagradu

zelo lepo, 25 min. oddaljeno od Celja, do katerega se lahko pride z avtom, s ca. 14.000 m² zemljišča in 300 sadnimi drevesi zlatih vrst, krme za dve kravi in lepo, popolnoma opremljeno hišo za takojšnjo vselitev, napredaj. — Vprašanja na: Franc Zangger, Celje.

Lepe stavbne parcele

18.000 m², vodovod in elektrika, blizu nove avtoceste in kolodvora Lesce-Bled, zaradi selitve po zelo ugodni ceni napredaj. Ponudbe v upravo »Slov.« pod šifro »Lep kraj« št. 5299.

Vnajem

ODDAJO:

Restavracija

znana in dobro ideoča, v sredini mesta Maribora, z vrtom, se odda v najem za dobo več let proti odkupu inventarja 20.000 din. Sigurna eksistencija. Ponudbe na Adam Črešnar, Maribor, Gosposka ulica 37.

Auto-motor

Rabljeno motorno kolo znamke »Diamant«, 100 cm, želim zamenjati za če tudi rabljeno močnejše do 200 cm z doplačilom. Ponudbe v upravo »Sl.« pod »Motorno kolo« 5872.

Stanovanja

ODDAJO:

Trisobno stanovanje oddam s 1. majem v Domalah, Solska ul. 1 z vrtom. Poizve se pri sosedu peku.

SOBE

ISČEJO:

Kabinet

ali majhno sobico išče gospodična. — Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Točna plačnica«.

Pohištvo

Mreže za postelje

izdeluje in sprejema rabljene v popravilo najceneje Alojz Andlovic, Gregorčičeva ulica št. 5 (pri Gradiscu).

Ali

ste že naročeni na

Slovenca

?

Vsak

naročnik zavarovan

Štab vojnega zrakoplovstva sprejme nekaj

inženirjev gradbenikov in tehnikov

po ugodnih pogojih. Služba v začetku provizorična, potem se regulira. — Informacije naj se zahtevajo pri, oziroma prošnje za sprejem z navedbo plače in dosedanje prakse naj se pošljejo na: Štab vazduhoplovstva vojske, inženjersko odelenje, Zemun. — V. I. br. 5200/1940.

† Ljubljanska sekcija Jugoslov. novinarskega združenja sporoča svojim članom in prijateljem, da je njen dolgoletni in zvesti član, gospod

Ivo Naglič

urednik »Jutra«

danes ob pol 1 zjutraj po daljši bolezni mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb blagopokojnega člana bo v petek, 19. aprila ob 17 izpred mrtvašnice na Vidovdanski cesti k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 18. aprila 1940.

Odber.

Umrli nama je najina draga mamica, gospa

Pavlina Trček
roj. Klopčar

hišna posestnica

Pogreb bo v soboto, dne 20. aprila 1940 ob dveh popoldne izpred mrliške veže Splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 18. aprila 1940.

Matevž Trček, soprog; Mihec, sinko, ter ostalo sorodstvo.

Včeraj ob 18 nas je za vedno zapustila v 67. letu starosti, previdena s svetimi zakramenti, naša ljubljena žena, mati in stara mati, gospa

Ana Ornik

posestnica

Pogreb nepozabne pokojnice bo danes, dne 19. aprila t. l. ob četrt na štiri iz hiše žalosti, Pobrežje — Vrtna ulica 4, na mestno pokopališče, kjer bo položena k večnemu počitku v rodbinsko grobnico.

Sveta maša zadušnica se bo darovala v soboto, dne 20. aprila ob 6 zjutraj v magdalenski cerkvi.

Pobrežje pri Mariboru, Dravograd, dne 18. aprila 1940.

Zalujoči: Janez Ornik, soprog, Marija, Ludvik, Janko, otroci in ostalo sorodstvo.

V neizmerni žalosti sporočam, da mi je danes umrla moja nadvse ljubljena mamica, gospa

MARIJA pl. PLAUTZ

hišna posestnica

Bogu vdana in previdena s tolažili svete vere.

Pogreb nepozabne rajne bo v soboto, dne 20. aprila ob 16 iz hiše žalosti, Stari trg 30, na farno pokopališče na Vič.

Ljubljana, dne 18. aprila 1940.

OLGA pl. PLAUTZ - in ostalo sorodstvo